

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता

पद पाठः (वाक्य सहित)

द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः

Notes:

- Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
- Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in.

Contents

2 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायं पद पाठे द्वितीयं काण्डं....	3
2.4 द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टिविधानं	3

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिःओं

2 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायं पद पाठे द्वितीयं

काण्डं

2.4 द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टिविधानं

2.4.1.1

दे॒वा॒ म॒नु॒ष्याः॒॑ पित॑रस्ते॒ऽन्य॑त॒ आ॒स॒न्न॑सु॒रा॒ रक्षा॑ऽसि
पि॒शा॒चास्ते॒ऽन्य॑तस्तेषां॒ दे॒वाना॑मु॒त॒ यद॑ल्यं॒ लो॒हि॒त॒मकु॑र्वन् तद्-
रक्षा॑ऽसि रा॒त्रीभि॑रसु॒भ्नन्॒ तान्थ् सु॒ब्धान् मृ॒तान॑भि व्यौ॒च्छत् ते॒ दे॒वा
अ॒वि॒दुर्यो॑ वै नो॒ऽयं म्रि॒यते॒ रक्षा॑ऽसि वा इ॒मं घ्न॑न्तीति ते
रक्षा॑ऽस्यु॒पा॒म॒न्त्र॑यन्त॒ तान्य॑ब्रुवन् वरं॒ वृ॒णाम॑है य - [] 1

2.4.1.1 - Padam

दे॒वाः । म॒नु॒ष्याः॑ । पि॒तरः॑ । ते । अ॒न्य॑तः । आ॒स॒न् । अ॒सु॒राः ।
रक्षा॑ऽसि । पि॒शा॒चाः । ते । अ॒न्य॑तः । तेषा॑म् । दे॒वाना॑म् । उ॒त ।

यत् । अल्पम् । लोहितम् । अकुर्वन् । तत् । रक्षाञ्सि ।
रात्रीभिरिति रात्रि-भिः । असुभनन् । तान् । सुब्धान् । मृतान् ।
अभि । वीति । औच्छत् । ते । देवाः । अविदुः । यः । वै । नः ।
अयम् । म्रियते । रक्षाञ्सि । वै । इमम् । घ्नन्ति । इति । ते ।
रक्षाञ्सि । उपैति । अमन्त्रयन्त । तानि । अब्रुवन् । वरम् ।

वृणामहै । यत् । 1 (50)

2.4.1.2

-दसुरान् जयाम तन्नः सहासदिति ततो वै देवा असुरानजयन्
तेऽसुरान् जित्वारक्षाञ्स्यपानुदन्त तानि रक्षाञ्स्यनृतम कर्तेति समन्तं
देवान् पर्यविशन् ते देवा अग्नावनाथन्त तेऽग्नये प्रवते
पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपन्नग्नये विबाधवतेऽग्नये प्रतीकवते
यदग्नये प्रवते निरवपन् यान्येव पुरस्ताद्-रक्षाञ्स्य - [] 2

2.4.1.2 - Padam

असुरान् । जयाम । तत् । नः । सह । असत् । इति । ततः । वै ।
देवाः । असुरान् । अजयन् । ते । असुरान् । जित्वा । रक्षाञ्सि ।

अ॒पे॒ति । अ॒नु॒द॒न्त॒ । ता॒नि । र॒क्षा॒ꣳसि॒ । अ॒नृ॒त॒म् । अ॒क॒र्त॒ । इति॑ ।
स॒म॒न्त॒मि॒ति॒ सं – अ॒न्त॒म् । दे॒वान् । प॒री॒ति॒ । अ॒वि॒श॒न् । ते ।
दे॒वाः । अ॒ग्नौ । अ॒ना॒थ॒न्त॒ । ते । अ॒ग्नये॑ ॥ प्र॒व॒त॒ इति॑ प्र – व॒ते ।
पु॒रो॒डा॒श॒म् ॥ अ॒ष्टा॒क॒पा॒ल॒मि॒त्य॒ष्टा – क॒पा॒ल॒म् । नि॒रि॒ति॒ ।
अ॒व॒प॒न् । अ॒ग्नये॑ ॥ वि॒बा॒ध॒व॒त॒ इति॑ वि॒बा॒ध – व॒ते ।
अ॒ग्नये॑ ॥ प्र॒ती॒क॒व॒त॒ इति॑ प्र॒ती॒क – व॒ते । यत् । अ॒ग्नये॑ ॥
प्र॒व॒त॒ इति॑ प्र – व॒ते । नि॒र॒व॒प॒न्नि॒ति॒ निः – अ॒व॒प॒न् । या॒नि॒ ।
ए॒व । पु॒र॒स्ता॒त् ॥ र॒क्षा॒ꣳसि॒ । 2 (50)

2.4.1.3

–स॒न्ता॒नि ते॒न प्रा॒णु॒द॒न्त॒ यद॒ग्नये॑ वि॒बा॒ध॒व॒ते या॒न्ये॒वा॒भि॒तो
र॒क्षाꣳस्या॒सन् ता॒नि ते॒न व्य॒बा॒ध॒न्त॒ यद॒ग्नये॑ प्र॒ती॒क॒व॒ते या॒न्ये॒व
प॒श्चाद्–र॒क्षाꣳस्या॒सन् ता॒नि ते॒ना॒पा॒नु॒द॒न्त॒ ततो॑ दे॒वा अ॒भ॒व॒न् प॒रा॒सु॒रा
यो भ्रा॒तृ॒व्य॒वा॒न्थ् स्या॒थ् स स्पर्ध॑मान ए॒तये॑ष॒ट्या यजे॑ता॒ग्नये॑ प्र॒व॒ते
पु॒रो॒डा॒श॒म॒ष्टा॒क॒पा॒लं नि॒र्व॒पे॒द॒ग्नये॑ वि॒बा॒ध॒व॒ते – [] 3

2.4.1.3 - Padam

आसन् । तानि । तेन । प्रेति । अनुदन्त । यत् । अग्नये ॥
विबाधवत इति विबाध – वते । यानि । एव । अभितः ।
रक्षांसि । आसन् । तानि । तेन । वीति । अबाधन्त । यत् ।
अग्नये ॥ प्रतीकवत इति प्रतीक – वते । यानि । एव । पश्चात् ।
रक्षांसि । आसन् । तानि । तेन । अपेति । अनुदन्त । ततः ।
देवाः । अभवन् । परेति । असुराः । यः । भ्रातृव्यवानिति
भ्रातृव्य – वान् । स्यात् । सः । स्पर्धमानः । एतया ॥ इष्ट्या ॥
यजेत । अग्नये ॥ प्रवत इति प्र – वते । पुरोडाशम् ।
अष्टाकपालमित्यष्टा – कपालम् । निरिति । वपेत् ।
अग्नये ॥ विबाधवत इति विबाध – वते । 3 (50)

2.4.1.4

अग्नये प्रतीकवते यदग्नये प्रवते निर्वपति य एवास्माच्छ्रेयान्-
भ्रातृव्यस्तं तेन प्रणुदते यदग्नये विबाधवते य एवैनैन सदृङ्गं तेन
वि बाधते यदग्नये प्रतीकवते य एवास्मात् पापीयान् तं तेनाप नुदते

प्र श्रेया॑स्सं॒ भ्रातृ॑व्यं नुद॒तेति॑ स॒दृशं॑ क्रा॒मति॑ नैनं॒ पापी॑यानाप्नोति॒ य
ए॒वं () वि॒द्वाने॑तयेष्॒द्या य॑जते । 4

2.4.1.4 - Padam

अ॒ग्नये॑ । प्र॒तीक॑वत इति प्र॒तीक॑ – व॒ते । यत् । अ॒ग्नये॑ ।
प्र॒वत॑ इति प्र – व॒ते । निर्व॑पतीति॒ निः – व॑पति । यः । ए॒व ।
अ॒स्मात् । श्रेया॑न् । भ्रातृ॑व्यः । तम् । तेन॑ । प्रेति॑ । नुद॒ते ।
यत् । अ॒ग्नये॑ । वि॒बाध॑वत इति वि॒बाध॑ – व॒ते । यः । ए॒व । ए॒नेन॑ ।
स॒दृङ्ङिति॑ स – दृङ् । तम् । तेन॑ । वीति॑ । बा॒धते॑ । यत् । अ॒ग्नये॑ ।
प्र॒तीक॑वत इति प्र॒तीक॑ – व॒ते । यः । ए॒व । अ॒स्मात् । पापी॑यान् ।
तम् । तेन॑ । अपेति॑ । नुद॒ते । प्रेति॑ । श्रेया॑स्सम् । भ्रातृ॑व्यम् ।
नुद॒ते । अतीति॑ । स॒दृश॑म् । क्रा॒मति॑ । न । ए॒नम् । पापी॑यान् ।
आ॒प्नोति॑ । यः । ए॒वम् () । वि॒द्वान् । ए॒तया॑ । इ॒ष्ट्या॑ ।
य॑जते । 4 (54) (वृ॒णाम॑है यत् – पु॒रस्ता॑द् रक्षा॑सि- व॒पेद॑ग्नये॑
वि॒बाध॑वत – ए॒वं – च॒त्वारि॑ च) (A1)

2.4.2.1

दे॒वा॒सु॒राः सँ॑य॒त्ता आ॒सन् ते दे॒वा अ॒ब्रु॒वन् यो नो॑ वी॒र्या॑व॒त्तम॒स्तम॑नु
स॒मा॒र॒भा॒महा॒ इति॑ त इन्द्र॑म॒ब्रु॒वन् त्वं वै नो॑ वी॒र्या॑व॒त्तमो॒ऽसि॒ त्वाम॑नु
स॒मा॒र॒भा॒महा॒ इति॑ सो॒ऽब्र॑वीत् तिस्रो॑ मे॒ इमा॑स्तनुवो॑ वी॒र्या॑व॒तीस्ताः
प्री॒णी॒ता॒था-सु॒रा॒न॒भि भ॑विष्य॒थेति॑ ता वै ब्रू॒ही॒त्य॒ब्रु॒वन्नि॒यम॑
हो॒मु॒गि॒यं वि॑मृ॒धेय॑मिन्द्रि॒याव॑ती - [] 5

2.4.2.1 - Padam

दे॒वा॒सु॒रा इति॑ दे॒व - अ॒सु॒राः । सँ॑य॒त्ता इति॑ सं - य॒त्ताः ।
आ॒सन् । ते । दे॒वाः । अ॒ब्रु॒वन् । यः । नः । वी॒र्या॑व॒त्तम॑ इति॑
वी॒र्या॑व॒त् - तमः॑ । तम् । अ॒न्वि॒ति । स॒मा॒र॒भा॒महा॒ इति॑
सं - आ॒र॒भा॒महै॑ । इति॑ । ते । इन्द्र॑म् । अ॒ब्रु॒वन् । त्वम् । वै । नः ।
वी॒र्या॑व॒त्तम॑ इति॑ वी॒र्या॑व॒त् - तमः॑ । अ॒सि । त्वाम् । अ॒न्वि॒ति ।
स॒मा॒र॒भा॒महा॒ इति॑ सं-आ॒र॒भा॒महै॑ । इति॑ । सः । अ॒ब्र॑वीत् । ति॒स्रः ।
मे । इ॒माः । तनु॑वः । वी॒र्या॑व॒तीरि॑ति वी॒र्या॑ - व॒तीः । ताः ।
प्री॒णी॒त । अथ॑ । अ॒सु॒रान् । अ॒भी॒ति । भ॑विष्य॒थ । इति॑ । ताः । वै ।

ब्रू॒हि । इति॑ । अ॒ब्रुवन् । इ॒यम् । अ॒॒हो॒मु॒गित्य॒॑हः-मुक् । इ॒यम् ।
वि॒मृ॒धेति॑ वि - मृ॒धा । इ॒यम् । इ॒न्द्रि॒याव॒तीतीन्द्रि॒य - व॒ती । 5 (50)

2.4.2.2

-त्यब्रवीत् इन्द्राया॒॑ हो॒मुचे॑ पु॒रोडा॑शमेकादशकपालं॑ नि॒रव॑पन्निन्द्राय॑
वैमृ॒धायै-न्द्रायेन्द्रि॒याव॑ते यदिन्द्राया॒॑ हो॒मुचे॑ नि॒रव॑पन्॒हस॑ ए॒व
तेना॑मुच्यन्त॒ यदिन्द्रा॑य वै मृ॒धाय॑ मृ॒ध ए॒व तेना॑पा॒घ्नत॑यदिन्द्रायेन्द्रि॒याव॑त
इन्द्रि॒यमे॒व तेना॑*ऽऽत्मन्नदधत॑ त्रयस्त्रि॒॑शत्क॑पालं पु॒रोडा॑शं नि॒रव॑पन्
त्रयस्त्रि॒॑शद्वै दे॒वता॑स्ता इन्द्र॑ आ॒त्मन्न॑नु॒ समारं॑भयत॒ भूत्यै॑ - [] 6

2.4.2.2 - Padam

इति॑ । अ॒ब्रु॒वीत् । ते । इन्द्रा॑य । अ॒॒हो॒मु॒च इत्य॒॑हः - मु॒चे॑ ।
पु॒रोडा॑शम् । ए॒काद॑शकपालमित्येकादश - क॒पालम् । नि॒रिति॑ ।
अ॒वप॑न् । इन्द्रा॑य । वैमृ॒धाय॑ । इन्द्रा॑य । इन्द्रि॒याव॑त
इतीन्द्रि॒य - व॑ते । यत् । इन्द्रा॑य । अ॒॒हो॒मु॒च इत्य॒॑हः - मु॒चे॑ ।
नि॒रव॑पन्निति॑ निः - अ॒वप॑न् । अ॒॒हसः॑ । ए॒व । तेन॑ । अ॒मु॒च्यन्त॑ ।
यत् । इन्द्रा॑य । वैमृ॒धाय॑ । मृ॒धः । ए॒व । तेन॑ । अ॒पेति॑ । अ॒घ्नत॑ ।

यत् । इन्द्राय । इन्द्रियावत इतीन्द्रिय – वते । इन्द्रियम् । एव । तेन ।

आत्मन् । अदधत ।

त्रयस्त्रिंशत्कपालमिति त्रयस्त्रिंशत् – कपालम् ।

पुरोडाशम् । निरिति । अवपन् । त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः – त्रिंशत् ।

वै । देवताः । ताः । इन्द्रः । आत्मन् । अन्विति ।

समारंभयतेति सं – आरंभयत । भूत्यै । 6 (50)

2.4.2.3

तां वाव देवा विजिति-मुत्तमा-मसुरै-र्व्यजयन्तयो भ्रातृव्यवान्-

स्याथ् स स्पर्धमान एतयेष्ट्या यजेतेन्द्रायां होमुचे

पुरोडाशमेकादशकपालं निर्वपेदिन्द्राय वैमृधायेन्द्रायेन्द्रियावतेऽं

हसा वा एष गृहीतो यस्माच्छ्रेयान् भ्रातृव्योयदिन्द्रायां होमुचे

निर्वपत्यहस एव तेन मुच्यतेमृधा वा एषोऽभिषण्णो यस्माथ्

समानेष्वन्यः श्रेयानुता – [] 7

2.4.2.3 - Padam

ताम् । वाव । दे॒वाः । वि॒जि॒ति॒मि॒ति॒ वि – जि॒ति॒म् ।
उ॒त्त॒मा॒मि॒त्यु॒त् – त॒मा॒म् । अ॒सु॒रैः । वी॒ति॒ । अ॒ज॒य॒न्त॒ । यः ।
भ्रा॒तृ॒व्य॒वा॒नि॒ति॒ भ्रा॒तृ॒व्य – वा॒न् । स्या॒त् । सः । स्पर्ध॑मानः ।
ए॒तया॑ । इ॒ष्ट्या॑ । य॒जे॒त॒ । इ॒न्द्रा॒य॒ । अ॒हो॒मु॒च॒ इत्य॑हः – मु॒चै॑ ।
पु॒रो॒डा॒श॒म् । ए॒का॒द॒श॒क॒पा॒ल॒मि॒त्ये॒का॒द॒श – क॒पा॒ल॒म् । नि॒रि॒ति॒ ।
व॒पे॒त् । इ॒न्द्रा॒य॒ । वै॒मृ॒धाय॑ । इ॒न्द्रा॒य॒ । इ॒न्द्रि॒या॒व॒त॒ इती॑न्द्रि॒य – व॒ते॒ ।
अ॒ह॒सा॒ । वै । ए॒षः । गृ॒ही॒तः । यस्मा॑त् । श्रे॒या॒न् । भ्रा॒तृ॒व्यः । यत् ।
इ॒न्द्रा॒य॒ । अ॒हो॒मु॒च॒ इत्य॑हः – मु॒चै॑ । नि॒र्व॒प॒ती॒ति॒ निः – व॒प॒ति॒ ।
अ॒ह॒सः । ए॒व । ते॒न॒ । मु॒च्य॒ते॒ । मृ॒धा॒ । वै । ए॒षः । अ॒भि॒ष॒ण्ण॒
इत्य॑भि – स॒न्नः । यस्मा॑त् । स॒मा॒ने॒षु॒ । अ॒न्यः । श्रे॒या॒न् ।

उ॒त । ७ (५०)

2.4.2.4

–ऽभ्रा॒तृ॒व्यो॒ य॒दि॒न्द्रा॒य॒ वै॒मृ॒धाय॑ मृ॒ध ए॒व ते॒नाप॑ ह॒ते॒य॒दि॒न्द्रा॒ये॒न्द्रि॒या॒व॒त॒
इ॒न्द्रि॒यमे॒व ते॒ना॒त्म॒न् ध॒त्ते॒ त्रय॑स्त्रि॒ंश॒त्क॒पा॒लं पु॒रो॒डा॒शं नि॒र्व॒प॒ति॒

त्रयस्त्रिंशद्वै दे॒वता॒स्ता ए॒व यज॑मान आ॒त्मन्नु॑ समा॒रंभ॑यते भू॒त्यै
सा वा ए॒षा वि॒जिति॑र्नामिष्टिर्य ए॒वं वि॒द्वाने॒तये॑ष्ट्या यज॑त उत्त॒मामे॒व
वि॒जितिं॑ भ्रातृ॒व्येण॑ विज॑यते । 8

2.4.2.4 - Padam

अ॒भ्रातृ॒व्यः । यत् । इन्द्रा॑य । वैमृ॒धाय॑ । मृ॒धः । ए॒व । तेन॑ ।
अपे॑ति । ह॒ते । यत् । इन्द्रा॑य । इन्द्रि॒याव॑त इतीन्द्रि॒य - व॒ते ।
इन्द्रि॒यम् । ए॒व । तेन॑ । आ॒त्मन् । ध॒त्ते ।
त्रयस्त्रिंश॑त्कपालमि॒ति त्रयस्त्रिंश॑त् - क॒पालम् । पु॒रोडा॑शम् ।
नि॒रिति॑ । व॒पति॑ । त्रयस्त्रिंश॑दिति त्रयः - त्रिंश॑त् । वै ।
दे॒वताः॑ । ताः । ए॒व । यज॑मानः । आ॒त्मन् । अ॒न्विति॑ ।
समा॒रंभ॑यत इति सं - आ॒रंभ॑यते । भू॒त्यै । सा । वै । ए॒षा ।
वि॒जिति॑रिति वि - जि॒तिः । नाम॑ । इष्टिः । यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् ।
ए॒तया॑ । इष्ट्या॑ । यज॑ते । उत्त॒मामि॑त्युत् - त॒माम् । ए॒व ।

विजि॒तिमि॒ति वि – जि॒तिम् । भ्रातृ॒व्येण॑ । वी॒ति । जय॑ते । 8 (49)

(इ॒न्द्रि॒याव॒ती – भू॒त्या – उ॒तै – का॒न्न पञ्चा॒शच्च॑) (A2)

2.4.3.1

दे॒वा॒सु॒राः सँय॑त्ता आ॒सन् तेषां॑ गा॒य॒त्र्यो॒जो ब॑लमिन्द्रि॒यं वी॒र्यं॑ प्र॒जां
प॒शून्त् संगृ॑ह्या *ऽऽदा॒या-प॑क्र॒म्याति॑ष्ठत् तेऽम॒न्यन्त॑ य॒तरान्
वा इ॒यमु॑पाव॒थ्स्य॑ति त इ॒दं भ॑विष्य॒न्तीति॑ तां व्य॑ह्वयन्त॒ विश्व॑कर्म॒न्निति॑
दे॒वा दा॑भीत्यसु॒राः सा ना॒न्य॒तराञ्च॑-नोपाव॑र्तत ते दे॒वा
ए॒तद्-य॑जुरप॒श्यन्तो॑जोऽसि॒ सहो॑ऽसि॒ बल॑मसि – [] 9

2.4.3.1 - Padam

दे॒वा॒सु॒रा इति॑ दे॒व – अ॒सु॒राः । सँय॑त्ता इति॒ सं – य॒त्ताः ।
आ॒सन्त् । तेषा॑म् । गा॒य॒त्री । ओ॒जः । ब॑लम् । इ॒न्द्रि॒यम् । वी॒र्यम्॑ ।
प्र॒जा॒मि॒ति प्र – जा॑म् । प॒शून् । संगृ॑ह्येति॒ सं – गृ॑ह्य ।
आ॒दा॒ये॒त्या – दा॑य । अ॒प॒क्र॒म्ये॒त्यप॑ – क्र॒म्य । अ॒ति॒ष्ठत् । ते ।
अ॒म॒न्य॒न्त । य॒तरान् । वै । इ॒यम् । उ॒पा॒व॒थ्स्य॑तीत्यु॒प – आ॒व॒थ्स्य॑ति ।

ते । इ॒दम् । भ॒वि॒ष्य॒न्ति । इति । ताम् । वी॒ति । अ॒ह्वय॒न्त ।
वि॒श्वक॒र्म॒न्निति॒ विश्व॑ – क॒र्मन् । इति । दे॒वाः । दा॒भि । इति ।
अ॒सुराः । सा । न । अ॒न्य॒तरान् । च॒न । उ॒पाव॑र्ततेत्युप – आ॒वर्त॑त ।
ते । दे॒वाः । ए॒तत् । य॒जुः । अ॒पश्य॑न् । ओ॒जः । अ॒सि । स॒हः ।
अ॒सि । ब॒लम् । अ॒सि । १ (५०)

2.4.3.2

भ्रा॒जो॒ऽसि॒ दे॒वानां॑ धाम॒ नामा॑ऽसि॒ विश्व॑म॒सि वि॒श्वायुः॑ स॒र्वम॑सि
स॒र्वायु॑र॒भिभू॑रिति॒ वाव॑ दे॒वा अ॒सुरा॑णामो॒जो ब॒लमि॑न्द्रि॒यं वी॒र्यं॑ प्र॒जां
प॒शून्वृ॑ज्जत॒ यद्-गा॑य॒त्र्यप॑क्र॒म्याति॑ष्ठत् तस्मा॑दे॒तां गा॑य॒त्रीती॑ष्टिमाहुः
सँव॑त्स॒रो वै गा॑य॒त्री सँव॑त्स॒रो वै तद॑प॒क्रम्या॑ति॒ष्ठद्-यदे॑तया
दे॒वाअ॒सुरा॑णामो॒जो ब॒लमि॑न्द्रि॒यं वी॒र्यं॑ – [] 10

2.4.3.2 - Padam

भ्रा॒जः । अ॒सि । दे॒वाना॑म् । धाम॒ । नाम॑ । अ॒सि । वि॒श्वम् । अ॒सि ।
वि॒श्वायु॑रिति॒ विश्व॑ – आ॒युः । स॒र्वम् । अ॒सि । स॒र्वायु॑रिति॒ सर्व॑ –
आ॒युः । अ॒भिभू॑रित्य॒भि – भूः । इति॑ । वाव॑ । दे॒वाः । अ॒सुरा॑णाम् ।

ओजः । बलम् । इन्द्रियम् । वीर्यम् । प्रजामिति प्र-जाम् । पशून् ।
 अवृज्जत । यत् । गायत्री । अपक्रम्येत्यप - क्रम्य । अतिष्ठत् ।
 तस्मात् । एताम् । गायत्री । इति । इष्टिम् । आहुः । सँवथ्सर इति
 सं - वथ्सरः । वै । गायत्री । सँवथ्सर इति सं - वथ्सरः । वै ।
 तत् । अपक्रम्येत्यप - क्रम्य । अतिष्ठत् । यत् । एतया । देवाः ।
 असुराणाम् । ओजः । बलम् । इन्द्रियम् । वीर्यम् । 10 (50)

2.4.3.3

प्रजां पशूनवृज्जत तस्मादेतां सँवर्ग इतीष्टिमाहुर्यो
 भ्रातृव्यवान्थस्याथ्सस्पर्धमानएतयेष्टयायजेताग्नयेसँवर्गाय
 पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेत्तं शृतमासन्नमेतेन यजुषाऽभि
 मृशेदोज एव बलमिन्द्रियं वीर्यं प्रजां पशून् भ्रातृव्यस्य वृद्धे
 भवत्यात्मना परास्य भ्रातृव्यो भवति । 11

2.4.3.3 - Padam

प्रजामिति प्र - जाम् । पशून् । अवृज्जत । तस्मात् । एताम् ।
 सँवर्ग इति सं - वर्गः । इति । इष्टिम् । आहुः । यः ।

भ्रातृ॑व्य॒वानि॒ति॒ भ्रातृ॑व्य – वा॒न् । स्यात् । सः । स्पर्ध॑मानः । ए॒तया॑ ।
 इ॒ष्ट्या॑ । य॒जे॒त । अ॒ग्नये॑ । सँव॑र्गायेति सं – वर्गा॑य ।
 पु॒रो॒डाश॑म् । अ॒ष्टाक॑पा॒लमि॒त्य॒ष्टा – क॒पा॒लम् । नि॒रि॒ति ।
 व॒पे॒त् । तम् । शृ॒तम् । आ॒सन्न॑मि॒त्या – स॒न्नम् । ए॒तेन॑ । य॒जुषा॑ ।
 अ॒भी॒ति । मृ॒शे॒त् । ओ॒जः । ए॒व । ब॒लम् । इ॒न्द्रि॒यम् । वी॒र्य॑म् ।
 प्र॒जा॒मि॒ति॒ प्र – जा॑म् । प॒शून् । भ्रातृ॑व्यस्य । वृ॒द्धे । भ॒वति॑ ।
 आ॒त्मना॑ । प॒रे॒ति । अ॒स्य । भ्रातृ॑व्यः । भ॒वति॑ । 11 (45)

(ब॒ल॒म॒स्ये – तया॑ दे॒वा अ॒सुरा॑णामो॒जो ब॒लमि॑न्द्रि॒यं वी॒र्यं –
 पञ्च॑च॒त्वारि॑ंश॒च्च) (A3)

2.4.4.1

प्र॒जा॒प॒तिः॑ प्र॒जा अ॑सृ॒जत॑ ता अ॒स्मात् सृ॒ष्टाः॑ प॒रा॒ची॒राय॑न् ता
 य॒त्रा॒व॒सन् ततो॑ ग॒र्मु॒दुद॑तिष्ठत् ता बृ॒ह॒स्प॒तिश्चा॒न्व॒वैता॑ँ सोऽब्र॑वीद्
 बृ॒ह॒स्प॒ति॒रन॑या॒ त्वा प्र॑ति॒ष्ठान्य॑थ॒ त्वा प्र॒जा उ॒पा॒व॒थ्स्य॑न्तीति॒ तं प्रा॑तिष्ठत्

ततो॑ वै प्र॒जाप॑तिं प्र॒जा उपा॑वर्तन्त यः प्र॒जाका॑मः स्यात् तस्मा॑ ए॒तं
प्रा॒जाप॑त्यं गा॒र्मुतं॑ च॒रुं निर्व॑पेत् प्र॒जाप॑ति - [] 12

2.4.4.1 - Padam

प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा - प॑तिः । प्र॒जा इति॑ प्र-जाः । अ॒सृज॑त । ताः ।
अ॒स्मात् । सृ॒ष्टाः । प॒राचीः । आ॒यन् । ताः । यत्र॑ । अ॒वस॑न् । ततः॑ ।
ग॒र्मुत् । उ॒दिति॑ । अ॒तिष्ठ॑त् । ताः । बृ॒हस्प॑तिः । च ।
अ॒न्ववै॑तामित्य॒नु - अ॒वैता॑म् । सः । अ॒ब्रवी॑त् । बृ॒हस्प॑तिः । अ॒नया॑ ।
त्वा । प्रै॑ति । ति॒ष्ठानि॑ । अथ॑ । त्वा । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः ।
उपा॑व॒थ्स्य॑न्तीत्युप - आ॒व॒थ्स्य॑न्ति । इति॑ । तम् । प्रै॑ति । अ॒तिष्ठ॑त् ।
ततः॑ । वै । प्र॒जाप॑तिमिति प्र॒जा - प॑तिम् । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः ।
उपा॑व॒र्तन्ते॑त्युप - आ॒व॒र्तन्त॑ । यः । प्र॒जाका॑म इति॑ प्र॒जा - का॑मः ।
स्यात् । तस्मै॑ । ए॒तम् । प्रा॒जाप॑त्यमिति प्रा॒जा - प॑त्यम् । गा॒र्मुत॑म् ।
च॒रुम् । निरि॑ति । व॒पेत् । प्र॒जाप॑तिमिति प्र॒जा - प॑तिम् । 12 (50)

2.4.4.2

–मे॒व स्वे॑न॒ भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प॒ धा॒व॒ति॒ स ए॒वा॒स्मै॑ प्र॒जां प्र॒ज॒न॒य॒ति॒प्र॒जा॒प॒तिः॑
प॒शून् अ॒सृ॒ज॒त॒ ते॒ऽस्मा॒त् सृ॒ष्टाः प॒राञ्च॑ आ॒यन् ते॒ यत्रा॑व॒सन् ततो॑
ग॒र्मु॒दु॒द॒ति॒ष्ठत् तान् पू॒षा चान्व॑वै॒तां॒ सोऽब्र॑वीत् पू॒षाऽन॑या मा प्र॒ति॒ष्ठा॒थ
त्वा प॒शव॑ उ॒पाव॑थ्स्य॒न्तीति॑ मां प्र॒ति॒ष्ठेति॑ सोमोऽब्र॑वीन्

मम वा – [] 13

2.4.4.2 - Padam

ए॒व । स्वे॑न॒ । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॑ भा॒ग – धे॒ये॒न । उ॒पे॒ति॑ । धा॒व॒ति॑ ।
सः । ए॒व । अ॒स्मै॑ । प्र॒जा॒मि॒ति॑ प्र – जा॒म् । प्रे॒ति॑ । ज॒न॒य॒ति॑ ।
प्र॒जा॒प॒ति॒रि॒ति॑ प्र॒जा – प॒तिः॑ । प॒शून् । अ॒सृ॒ज॒त॒ । ते॒ । अ॒स्मा॒त् ।
सृ॒ष्टाः । प॒राञ्चः॑ । आ॒यन् । ते॒ । यत्र॑ । अ॒व॒सन् । ततः॑ । ग॒र्मु॒त् ।
उ॒दि॒ति॑ । अ॒ति॒ष्ठत् । तान् । पू॒षा । च । अ॒न्व॒वै॒ता॒मि॒त्यनु॑ – अ॒वै॒ता॒म् ।
सः । अ॒ब्र॑वीत् । पू॒षा । अ॒न॒या॑ । मा । प्रे॒ति॑ । ति॒ष्ठ । अथ॑ । त्वा ।
प॒शवः॑ । उ॒पाव॑थ्स्य॒न्तीत्यु॑प – आ॒व॒थ्स्य॒न्ति॑ । इति॑ । मा॒म् । प्रे॒ति॑ ।
ति॒ष्ठ । इति॑ । सोमः॑ । अ॒ब्र॑वीत् । मम॑ । वै । 13 (50)

2.4.4.3

अ॒कृ॒ष्ट॒प॒च्य॒मि॒त्यु॒भौ॒ वां॑ प्र॒ति॒ष्ठा॒नी॒त्य॒ब्र॒वीत्॑ तौ॒ प्रा॒ति॒ष्ठत्॑ ततो॒ वै
प्र॒जा॒प॒तिं॑ प॒शव॑ उ॒पा॒व॒र्त॒न्त॒ यः॑ प॒शु॒का॒मः॑ स्यात् तस्मा॑ ए॒तम्
सो॒मा॒पौ॒ष्णं॑ गा॒र्मु॒तं॑ च॒रुं॑ निर्व॒पे॒त् सो॒मा॒पू॒ष॒णा॒वे॒व॑ स्वे॒न॑ भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प
धा॒व॒ति॑ ता॒वे॒वा॒स्मै॑ प॒शून् प्र॒ज॒न॒य॒तः॑ सो॒मो॒ वै रे॒तो॒धाः॑ पू॒षा प॒शूनां॑
प्र॒ज॒न॒यि॒ता सो॒म ए॒वा॒स्मै॑ रे॒तो द॒धा॒ति॑ पू॒षा () प॒शून् प्र॒ज॒न॒य॒ति॑ । 14

2.4.4.3 - Padam

अ॒कृ॒ष्ट॒प॒च्य॒मि॒त्य॒कृ॒ष्ट – प॒च्य॒म् । इति॑ । उ॒भौ । वा॒म् । प्रेति॑ ।
ति॒ष्ठा॒नि । इति॑ । अ॒ब्र॒वीत् । तौ । प्रेति॑ । अ॒ति॒ष्ठत् । ततः॑ । वै ।
प्र॒जा॒प॒ति॒मि॒ति प्र॒जा – प॒ति॒म् । प॒शवः॑ । उ॒पा॒व॒र्त॒न्ते॒त्यु॒प-आ॒व॒र्त॒न्त॒ ।
यः । प॒शु॒का॒म इति॑ प॒शु – का॒मः । स्यात् । तस्मै॑ । ए॒तम् ।
सो॒मा॒पौ॒ष्ण॒मि॒ति सो॒मा – पौ॒ष्ण॒म् । गा॒र्मु॒तम् । च॒रुम् । नि॒रि॒ति॑ ।
व॒पे॒त् । सो॒मा॒पू॒ष॒णा॒वि॒ति सो॒मा – पू॒ष॒णौ । ए॒व । स्वे॒न ।
भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति भा॒ग- धे॒ये॒न । उ॒पे॒ति॑ । धा॒व॒ति॑ । तौ । ए॒व । अ॒स्मै ।
प॒शून् । प्रेति॑ । ज॒न॒य॒तः । सो॒मः । वै । रे॒तो॒धा इति॑ रे॒तः – धाः ।

पू॒षा । प॒शूना॑म् । प्र॒ज॒नयि॑तेति प्र – ज॒नयि॑ता । सोमः॑ । ए॒व ।
अ॒स्मै । रे॒तः । द॒धाति॑ । पू॒षा () । प॒शून् । प्रे॒ति ।

ज॒नय॑ति । 14 (53)

(व॒पेत् प्र॒जाप॑तिं – वै – द॒धाति॑ पू॒षा – त्रीणि॑ च) (A4)

2.4.5.1

अ॒ग्ने गो॒भिर्न॑ आ ग॒हीन्द्रो॑ पु॒ष्ट्या जु॑षस्व नः ।
इन्द्रो॑ ध॒र्ता गृ॑हेषु नः । स॒विता यः स॒हस्रि॑यः स नो॑ गृ॒हेषु॑ रा॒रणत् ।
आ पू॒षा ए॒त्वा व॑सु । धा॒ता द॑दातु नो॑ र॒यिमी॑शानो॒ जग॑तस्पतिः ।
स नः॑ पू॒र्णेन॑ वा॒वनत् । त्व॒ष्टा यो वृ॑षभो वृ॒षा स नो॑ गृ॒हेषु॑ रा॒रणत् ।
स॒हस्रे॑णा॒युते॑न च । येन॑ दे॒वा अ॒मृतं॑ – [] 15

2.4.5.1 - Padam

अ॒ग्ने । गो॒भिः । नः॑ । ए॒ति । ग॒हि । इन्द्रो॑ इति । पु॒ष्ट्या । जु॑षस्व ।
नः॑ । इन्द्रः॑ । ध॒र्ता । गृ॑हेषु । नः॑ । स॒विता । यः । स॒हस्रि॑यः ।
सः । नः॑ । गृ॑हेषु । रा॒रणत् । ए॒ति । पू॒षा । ए॒तु । ए॒ति । व॑सु ।
धा॒ता । द॑दातु । नः॑ । र॒यिम् । ई॒शानः॑ । जग॑तः । प॒तिः । सः । नः॑ ।

पूर्णे॑न । वा॒वनत् । त्व॑ष्टा । यः । वृ॒षभः । वृ॒षा । सः । नः । गृ॒हेषु ।
रा॒रणत् । स॒हस्रे॑ण । अ॒युते॑न । च । ये॑न । दे॒वाः । अ॒मृत॑म् । 15 (50)
2.4.5.2

दी॒र्घञ् श्र॒वो दि॒व्यैर॑यन्त । रा॒यस्पो॑ष त्वम॒स्मभ्यं॑ ग॒वां कु॒ल्मिं जी॒वस॒
आ यु॒वस्व । अ॒ग्नि गृ॒हप॑तिः सोमो॑ वि॒श्वव॑निः स॒विता सु॒मेधाः
स्वाहा॑ । अ॒ग्ने गृ॒हप॑ते यस्ते॑ घृ॒त्यो भा॒गस्ते॑न सह ओज॑ आ॒क्रम॑माणा॒य
धेहि॑ श्रै॒ष्ठ्या॑त्प॒थो मा योषं॑ मूर्धा॑ भू॒यास॑ञ् स्वाहा॑ । 16

2.4.5.2 - Padam

दी॒र्घम् । श्र॒वः । दि॒वि । ऐ॒रय॑न्त । रा॒यः । पो॒ष । त्वम् ।
अ॒स्मभ्य॑मित्य॒स्म – भ्य॑म् । ग॒वाम् । कु॒ल्मिम् । जी॒वसे॑ । ए॒ति ।
यु॒वस्व । अ॒ग्निः । गृ॒हप॑तिरि॒ति गृ॒ह – प॑तिः । सोमः॑ । वि॒श्वव॑निरि॒ति
वि॒श्व – व॑निः । स॒विता । सु॒मेधा॑ इति सु॒मेधाः॑ । स्वाहा॑ । अ॒ग्ने ।
गृ॒हप॑त इति गृ॒ह – प॑ते । यः । ते । घृ॒त्यः । भा॒गः । ते॑न । स॒हः ।
ओजः॑ । आ॒क्रम॑माणाये॒त्या – क्र॑ममाणा॒य । धेहि॑ । श्रै॒ष्ठ्या॑त् । प॒थः ।

मा । योष॑म् । मूर्धा॑ । भू॒या॒स॒म् । स्वाहा॑ ॥ 16 (38)

(अ॒मृत॑ – म॒ष्टा॒त्रि॒ंश॑च्च) (A5)

2.4.6.1

चि॒त्रया॑ यजे॑त प॒शु॒का॒म इ॒यं वै चि॒त्रा यद्वा अ॒स्यां वि॒श्वं भू॒तम॑धि
प्र॒जाय॑ते ते ने॒यञ्चि॒त्रा य ए॒वं वि॒द्वान् श्रि॒त्रया॑ प॒शु॒का॒मो यज॑ते
प्र प्र॒जया॑ प॒शुभि॑ मि॒थुनै॑ जा॒यते॑ प्रै॒वाग्ने॑येन वापयति रेतः सौ॒म्येन॑
दधा॑ति रेत ए॒व हि॒तं त्वष्टा॑ रू॒पाणि॑ वि करो॑तिसारस्वतौ भवत ए॒तद्वै
दै॒व्यं मि॒थुनं॑ दै॒व्यमे॒वास्मै॑ – [] 17

2.4.6.1 - Padam

चि॒त्रया॑ । यजे॑त । प॒शु॒का॒म इति॑ प॒शु – का॒मः । इ॒यम् । वै ।
चि॒त्रा । यत् । वै । अ॒स्याम् । वि॒श्वम् । भू॒तम् । अधी॑ति । प्र॒जाय॑त
इति॑ प्र – जा॒यते॑ । तेन॑ । इ॒यम् । चि॒त्रा । यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् ।
चि॒त्रया॑ । प॒शु॒का॒म इति॑ प॒शु – का॒मः । यज॑ते । प्रेति॑ ।
प्र॒जये॑ति प्र – जया॑ । प॒शुभि॑रिति॑ प॒शु – भिः । मि॒थुनैः॑ । जा॒यते॑ ।
प्रेति॑ । ए॒व । आ॒ग्ने॒येन॑ । वाप॑यति । रेतः॑ । सौ॒म्येन॑ । दधा॑ति । रेतः॑ ।

ए॒व । हि॒तम् । त्व॑ष्टा । रू॒पाणि॑ । वी॒ति । क॒रोति॑ । सा॒र॒स्व॒तौ ।

भ॒वतः॑ । ए॒तत् । वै । दै॒व्यम् । मि॒थु॒नम् । दै॒व्यम् । ए॒व ।

अ॒स्मै । 17 (50)

2.4.6.2

मि॒थु॒नं म॑ध्य॒तो द॑धाति पु॒ष्ट्यै॑ प्र॒जन॑नाय सि॒नीवा॑ल्यै च॒रु॑र्भवति
वा॒ग्वै सि॒नीवा॑ली पु॒ष्टिः ख॒लु वै वाक्पु॑ष्टिमे॒व वा॒चमु॑पैत्यै॒न्द्र उ॑त्त॒मो
भ॒वति ते॒नैव॑ तन्मि॒थु॒नं स॒प्तै॒तानि॑ ह॒वींषि॑ भवन्ति स॒प्त ग्रा॒म्याः
प॒शवः॑ स॒प्तार॑ण्याः स॒प्त छ॒न्दा॑स्यु॒-भ॒यस्या॑-व॒रु॒द्ध्या अ॒थै॒ता
आ॒हु॒ती जु॑होत्ये॒ते वै दे॒वाः पु॑ष्टि॒प॒तय॑स्त ए॒वा() स्मिन् पु॑ष्टिं दधति
पु॒ष्यति॑ प्र॒जया॑ प॒शुभि॑रथो यदे॒ता आ॒हु॒ती जु॑होति प्र॒ति॒ष्ठित्यै॑ । 18

2.4.6.2 - Padam

मि॒थु॒नम् । म॑ध्य॒तः । द॑धाति । पु॒ष्ट्यै॑ । प्र॒जन॑नायेति प्र – जन॑नाय ।

सि॒नीवा॑ल्यै । च॒रुः । भ॒वति॑ । वाक् । वै । सि॒नीवा॑ली । पु॒ष्टिः ।

ख॒लु । वै । वाक् । पु॒ष्टिम् । ए॒व । वा॒चम् । उ॒पेति॑ । ए॒ति । ऐ॒न्द्रः ।

उ॒त्त॒म इ॒त्युत् – त॒मः । भ॒वति॑ । ते॒न । ए॒व । तत् । मि॒थु॒नम् । स॒प्त ।

ए॒तानि॑ । ह॒वी॒षि॑ । भ॒वन्ति॑ । स॒प्त । ग्रा॒म्याः । प॒शवः॑ । स॒प्त ।
 आ॒र॒ण्याः । स॒प्त । छ॒न्दा॒सि॑ । उ॒भय॑स्य । अ॒वरु॑द्ध्य
 इ॒त्यव॑ – रु॒द्ध्यै॑ । अथ॑ । ए॒ताः । आ॒हुती॑रित्या – हु॒तीः ।
 जु॒होति॑ । ए॒ते । वै । दे॒वाः । पु॒ष्टि॑पतय इति पु॒ष्टि – प॒तयः॑ ।
 ते । ए॒व () । अ॒स्मिन् । पु॒ष्टिम् । द॒धति॑ । पु॒ष्यति॑ । प्र॒जये॑ति
 प्र – जया॑ । प॒शुभि॑रिति प॒शु – भिः॑ । अथो॑ इति । यत् । ए॒ताः ।
 आ॒हुती॑रित्या – हु॒तीः । जु॒होति॑ । प्र॒तिष्ठि॑त्या इति
 प्र॒ति – स्थि॑त्यै । 18 (62) (अ॒स्मै – त ए॒व – द्वा॒दश॑ च) (A6)

2.4.7.1

मा॒रु॒तम॑सि म॒रुता॑मो॒जोऽपां॑ धा॒रां भि॑न्धि रम॒यत॑ म॒रुतः॑ श्ये॒नमा॑यिनं
 म॒नोज॑व सं वृ॒षण॑ सु॒वृत्तिं॑ । ये॒न श॑र्ध उ॒ग्रम॑व-सृ॒ष्टमे॑ति तद॒श्विना॑
 परि॑ धत्त॒ स्व॒स्ति । पु॒रो॒वा॒तो व॑र्ष॒ज्जि॒न्वरा॑वृथ्-स्वाहा वा॒ताव॑द्-
 व॑र्ष॒न्नु॒ग्रावृ॑थ् स्वाहा स्त॒नय॑न् व॑र्षन् भी॒मरा॑वथ् स्वाहा

अ॒न॒श॒न्य॒व॒स्फूर्ज॑न्-दि॒द्युद्-वर्ष॑न्-त्वेष॑रावृ॒थ् स्वाहा॑ अति॒रात्रां॑ ँव॒र्षन्

पू॒र्ति॒रावृ॑थ् - [] 19

2.4.7.1 - Padam

मा॒रु॒तम् । अ॒सि॒ । म॒रु॒ताम् । ओ॒जः । अ॒पाम् । धा॒राम् । भि॒न्धि॒ ।

र॒मय॑त । म॒रु॒तः । श्ये॑नम् । आ॒यि॒नम् । म॒नो॑ज॒व॒स॒मि॒ति॒

म॒नः - ज॒व॒स॒म् । वृष॑णम् । सु॒वृ॒क्ति॒मि॒ति॒ सु - वृ॒क्ति॒म् ।

ये॑न । श॒र्धः । उ॒ग्रम् । अ॒व॒सृष्ट॑मि॒त्य॒व - सृष्ट॑म् । ए॒ति॒ । तत् ।

अ॒श्वि॒ना । प॒री॒ति॒ । ध॒त्त॒म् । स्व॒स्ति॒ । पु॒रो॒वा॒त इति॑ पु॒रः - वा॒तः ।

व॒र्ष॒न् । जि॒न्वः । आ॒वृ॒दि॒त्या - वृ॒त् । स्वा॒हा॒ ।

वा॒ता॒व॒दि॒ति॒ वा॒त - वृ॒त् । व॒र्ष॒न् । उ॒ग्रः । आ॒वृ॒दि॒त्या - वृ॒त् ।

स्वा॒हा॒ । स्त॒न॒य॒न् । व॒र्ष॒न् । भी॒मः । आ॒वृ॒दि॒त्या - वृ॒त् । स्वा॒हा॒ ।

अ॒न॒श॒नि॒ । अ॒व॒स्फूर्ज॑न्नि॒त्य॒व-स्फूर्ज॑न् । दि॒द्युत् । व॒र्ष॒न् । त्वेषः॑ ।

आ॒वृ॒दि॒त्या - वृ॒त् । स्वा॒हा॒ । अ॒ति॒रा॒त्रा॒मि॒त्य॒ति॒ - रा॒त्रम् ।

व॒र्ष॒न् । पू॒र्तिः । आ॒वृ॒दि॒त्या - वृ॒त् । 19 (50)

2.4.7.2

स्वाहा॑ बहु॑ हा॒यम॑वृषा॒दिति॑ श्रु॒तरा॑वृथ् स्वाहा॑ ऽऽत॑पति॒ वर्.ष॑न्-
वि॒राडा॑वृथ् स्वाहा॑ ऽव॒स्फूर्ज॑न्-दि॒द्युद्-वर्.ष॑न्भू॒तरा॑वृथ् स्वाहा॑मा॒न्दा
वा॒शाः शु॒न्ध्यूर॑जिराः । ज्यो॑तिष्मती-स्त॑मस्वरी-रु॒न्दतीः
सु॒फे॒नाः । मि॒त्रभृ॑तः क्ष॒त्रभृ॑तः सु॒राष्ट्रा॑ इ॒ह मा॑ऽवत ।
वृ॒ष्णो अ॑श्वस्य स॒न्दान॑मसि॒ वृष्ट्यै॑ त्वो॒प न॑ह्यामि । 20

2.4.7.2 - Padam

स्वाहा॑ । बहु॑ । हा॒ । अ॒यम् । अ॒वृषा॑त् । इति॑ । श्रु॒तः ।
आ॒वृदि॑त्या - वृत् । स्वाहा॑ । आ॒तप॑तीत्या - त॒पति॑ । वर्.ष॑न् ।
वि॒राडि॑ति वि - राट् । आ॒वृदि॑त्या - वृत् । स्वाहा॑ ।
अ॒वस्फूर्ज॑न्नित्य॒व - स्फूर्ज॑न् । दि॒द्युद् । वर्.ष॑न् । भू॒तः ।
आ॒वृदि॑त्या - वृत् । स्वाहा॑ । मा॒न्दाः । वा॒शाः । शु॒न्ध्यूः । अ॒जिराः ।
ज्यो॑तिष्मतीः । त॑मस्वरीः । उ॒न्दतीः । सु॒फे॒ना इति॑ सु - फे॒नाः ।
मि॒त्रभृ॑त इति॑ मि॒त्र - भृ॑तः । क्ष॒त्रभृ॑त इति॑ क्ष॒त्र - भृ॑तः । सु॒राष्ट्रा॑
इति॑ सु - रा॒ष्ट्राः । इ॒ह । मा॒ । अ॒वत॑ । वृ॒ष्णः । अ॑श्वस्य ।

स॒न्दा॒नमि॒ति सं॒ – दा॒नम् । अ॒सि॒ । वृ॒ष्ट्यै॑ । त्वा॒ । उपे॒ति॒ ।

न॒ह्यामि॒ । 20 (42) (पूर्ति॑रावृ॒द् – द्वि॑च॒त्वारि॑श॒च्च) (A7)

2.4.8.1

दे॒वा वस॑व्या अ॒ग्ने सोम॑ सूर्य॑ । दे॒वाः श॑र्म॒ण्या मि॒त्राव॑रुणा॒र्यम॑न् ।

दे॒वाः स॒पीत॑यो ऽपा॒न्-न॑पादाशुहेमन् । उ॒द्नो॑ द॒त्तोद॑धिं भि॒न्त दि॒वः

पर्ज॑न्याद॒न्तरि॑क्षात्-पृ॒थिव्या॑स्ततो॒ नो वृ॑ष्ट्या॒ऽवत॑ । दि॒वा चि॑त्तमः

कृ॒ण्वन्ति॑ पर्ज॒न्येनो॑-द॒वाहे॑न । पृ॒थि॒वीं य॑द् व्यु॒न्दन्ति॑ ।

आय॑न् नरः सु॒दान॑वो द॒दाशु॑षे दि॒वः को॒शम॑चुच्यवुः ।

वि पर्ज॑न्याः सृ॒जन्ति॑ रो॒दसी॑ अनु॒ धन्व॑ना यन्ति – [] 21

2.4.8.1 - Padam

दे॒वाः । वस॑व्याः । अ॒ग्ने । सोम॑ । सूर्य॑ । दे॒वाः । श॑र्म॒ण्याः ।

मि॒त्राव॑रुणेति मि॒त्रा – व॑रुणा । अ॒र्यम॑न् । दे॒वाः । स॒पीत॑य इति

स – पी॒तयः॑ । अ॒पाम् । न॒पात् । आ॒शुहे॑मन्नित्याशु – हे॒मन् ।

उ॒द्नः । द॒त्त । उ॒दधि॑मित्यु॒द – धि॒म् । भि॒न्त । दि॒वः । पर्ज॑न्यात् ।

अ॒न्तरि॑क्षात् । पृ॒थि॒व्याः । ततः॑ । नः॑ । वृ॒ष्ट्या । अ॒वत॑ । दि॒वा ।

चित् । तमः । कृण्वन्ति । पर्जन्येन । उदवाहेनेत्युद – वाहेन ।
 पृथिवीम् । यत् । व्युन्दन्तीति वि – उन्दन्ति । एति । यम् । नरः ।
 सुदानव इति सु-दानवः । ददाशुषे । दिवः । कोशम् । अचुच्यवुः ।
 वीति । पर्जन्याः । सृजन्ति । रोदसी इति । अन्विति ।
 धन्वना । यन्ति । 21 (50)

2.4.8.2

वृष्टयः । उदीरयथा मरुतः समुद्रतो यूयं वृष्टिं वर्षयथा पुरीषिणः ।
 न वो दस्रा उप दस्यन्ति धेनवः शुभं यातामनु रथा अवृथ्सत ।
 सृजा वृष्टिं दिव आऽद्भिः समुद्रं पृण । अब्जा असि प्रथमजा
 बलमसि समुद्रियं । उन्नम्भय पृथिवीं भिन्धीदं दिव्यं नभः ।
 उद्नो दिव्यस्य नो देहीशानो विसृजा दृतिं । ये देवा () दिविभागा
 येऽन्तरिक्ष भागा ये पृथिवि भागाः । त इमं यज्ञमवन्तु त इदं क्षेत्रमा
 विशन्तु त इदं क्षेत्रमनु वि विशन्तु । 22

2.4.8.2 - Padam

वृष्टयः । उदिति । ईरयथ । मरुतः । समुद्रतः । यूयम् । वृष्टिम् ।
 वर्षयथ । पुरीषिणः । न । वः । दस्राः । उपेति । दस्यन्ति ।
 धेनवः । शुभम् । याताम् । अन्विति । रथाः । अवृथ्सत । सृज ।
 वृष्टिम् । दिवः । एति । अब्धिरित्यत् – भिः । समुद्रम् । पृण ।
 अब्जा इत्यप् – जाः । असि । प्रथमजा इति प्रथम – जाः ।
 बलम् । असि । समुद्रियम् । उदिति । नंभय । पृथिवीम् । भिन्धि ।
 इदम् । दिव्यम् । नभः । उद्नः । दिव्यस्य । नः । देहि । ईशानः ।
 वीति । सृज । दृतिम् । ये । देवाः () । दिविभागा इति
 दिवि – भागाः । ये । अन्तरिक्षभागा इत्यन्तरिक्ष – भागाः । ये ।
 पृथिवि भागा इति पृथिवि – भागाः । ते । इमम् । यज्ञम् । अवन्तु ।
 ते । इदम् । क्षेत्रम् । एति । विशन्तु । ते । इदम् । क्षेत्रम् । अनु ।
 वीति । विशन्तु । 22 (70) (यन्ति – देवा – वि॒शतिश्च) (A8)

2.4.9.1

मारु॒तम॑सि॒ मरु॒तामो॑ज इति॑ कृ॒ष्णं॑ वा॒सः॑ कृ॒ष्णातू॑षं परि॑ धत्त ए॒तद्वै
वृ॒ष्ट्यै॑ रू॒पꣳ स॒रूप॑ ए॒व भू॒त्वा पर्ज॑न्यं॑ व॒र्षय॑तिरम॒यत॑ मरुतः
श्ये॑नमा॒यिन॑मिति॑ पश्चा॒द्वातं॑ प्रति॑ मी॒वति॑ पु॒रोवा॑तमे॒व ज॑नयति॒ व॒र्षस्या
वरु॑द्ध्यै वा॒तना॑मानि॒ जुहो॑ति वा॒युर्वै॑ वृ॒ष्ट्या ई॒शो वा॒युमे॒व स्वेन॑
भा॒गधे॑येनो॒प धा॑वति॒ स ए॒वास्मै॑ पर्ज॑न्यं॑ व॒र्षय॑त्यष्टौ – [] 23

2.4.9.1 - Padam

मारु॒तम् । अ॒सि । मरु॒ताम् । ओ॒जः । इति॑ । कृ॒ष्णम् । वा॒सः ।
कृ॒ष्णातू॑षमिति॑ कृ॒ष्ण – तू॒षम् । परी॑ति । ध॒त्ते । ए॒तत् । वै । वृ॒ष्ट्यै॑ ।
रू॒पम् । स॒रूप॑ इति॑ स – रू॒पः । ए॒व । भू॒त्वा । पर्ज॑न्यम् ।
व॒र्षय॑ति । रम॒यत॑ । मरु॒तः । श्ये॑नम् । आ॒यिन॑म् । इति॑ ।
पश्चा॒द्वात॑मिति॑ पश्चा॒त् – वा॒तम् । प्रती॑ति । मी॒वति॑ । पु॒रोवा॑तमिति॑
पु॒रः – वा॒तम् । ए॒व । ज॑नयति॒ व॒र्षस्य॑ । अ॒वरु॑ध्या
इत्य॑व – रु॒ध्यै । वा॒तना॑मानीति॑ वा॒त – ना॑मानि । जुहो॑ति । वा॒युः ।
वै । वृ॒ष्ट्याः । ई॒शो । वा॒युम् । ए॒व । स्वेन॑ ।

भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॒ भा॒ग॒- धे॒ये॒न॒ । उ॒पे॒ति॒ । धा॒व॒ति॒ । सः॒ । ए॒व॒ । अ॒स्मै॒ ।

प॒र्ज॒न्य॒म् । व॒र्ष॒य॒ति॒ । अ॒ष्टौ॒ । 23 (50)

2.4.9.2

जु॒हो॒ति॒ च॒त॒स्रो॒ वै दि॒शश्च॒त॒स्रो॒ऽवा॒न्त॒र॒दि॒शा दि॒ग्भ्य॒ ए॒व वृ॒ष्टि॒ꣳ
सं प्र॒ च्या॒व॒य॒ति॒ कृ॒ष्णा॒जि॒ने सं॒यौ॒ति॒ ह॒वि॒रे॒वा॒क॒र॒न्त॒र्वे॒दि सं॒यौ॒त्य
व॒रु॒द्ध्यै॒ य॒ती॒ना॒म॒द्य॒मा॒ना॒नाꣳ शी॒र्षा॒णि प॒राऽप॒त॒न्ते ख॒र्जू॒रा अ॒भव॒न्-
तेषाꣳ र॒स ऊ॒र्ध्वो॒ऽप॒त॒त्-ता॒नि क॒री॒रा॒ण्य॒-भ॒व॒न्थ् सौ॒म्या॒नि वै
क॒री॒रा॒णि सौ॒म्या ख॒लु वा आ॒हु॒ति॒ दि॒वो वृ॒ष्टिं च्या॒व॒य॒ति॒ य॒त्क॒री॒रा॒णि
भ॒व॒न्ति॒ - [] 24

2.4.9.2 - Padam

जु॒हो॒ति॒ । च॒त॒स्रः॒ । वै॒ । दि॒शः॒ । च॒त॒स्रः॒ । अ॒वा॒न्त॒र॒दि॒शा
इ॒त्य॒वा॒न्त॒र - दि॒शाः॒ । दि॒ग्भ्य॒ इति॒ दिक् - भ्यः॒ । ए॒व॒ । वृ॒ष्टि॒म् ।
स॒म् । प्रे॒ति॒ । च्या॒व॒य॒ति॒ । कृ॒ष्णा॒जि॒न इति॒ कृ॒ष्ण॒-अ॒जि॒ने । स॒मि॒ति॒ ।
यौ॒ति॒ । ह॒विः॒ । ए॒व॒ । अ॒कः॒ । अ॒न्त॒र्वे॒दी॒त्य॒न्तः - वे॒दि॒ । स॒मि॒ति॒ ।
यौ॒ति॒ । अ॒व॒रु॒ध्या॒ इत्य॒व - रु॒ध्यै॒ । य॒ती॒ना॒म् । अ॒द्य॒मा॒ना॒ना॒म् ।

शीर्॑षाणि । प॑रेति । अ॒पत॑न् । ते । ख॒र्जूराः॑ । अ॒भ॒वन् । तेषा॑म् ।
 रसः॑ । ऊ॒र्ध्वः । अ॒पत॑त् । तानि॑ । क॒रीरा॑णि । अ॒भ॒वन् । सौ॒म्यानि॑ ।
 वै । क॒रीरा॑णि । सौ॒म्या । खलु॑ । वै । आ॒हुति॑रित्या – हु॒तिः । दि॒वः ।
 वृ॒ष्टिम् । च्या॒वय॑ति । यत् । क॒रीरा॑णि । भ॒वन्ति । 24 (50)

2.4.9.3

सौ॒म्ययै॑वाऽऽ*हु॒त्या दि॒वो वृ॒ष्टि॒मव॑ रुन्धे॑ मधु॒षा सं यौ॑त्यपां॑ वा ए॒ष
 ओष॑धीनां॒ रसो॑ यन्मध्वद्भ्य॑ ए॒वौष॑धीभ्यो॑ वर्ष॒त्यथो॑ अ॒द्भ्य
 ए॒वौष॑धीभ्यो॑ वृ॒ष्टि॒नि न॑यति॒ मान्दा॑ वा॒शा इति॑ सँयौति॑ नाम॒धेयै॑रे॒वैना॑
 अ॒च्छैत्य॑थो यथा॑ ब्रूया॒दसा॑ वे॒हीत्ये॑वमे॒वैना॑ नाम॒धेयै॑रा – [] 25

2.4.9.3 - Padam

सौ॒म्यया॑ । ए॒व । आ॒हुत्ये॑त्या – हु॒त्या । दि॒वः । वृ॒ष्टिम् । अ॒वेति॑ ।
 रुन्धे॑ । मधु॒षा । स॒मिति॑ । यौति॑ । अ॒पाम् । वै । ए॒षः । ओष॑धीनाम् ।
 रसः॑ । यत् । मधु॑ । अ॒द्भ्य इत्य॑त् – भ्यः । ए॒व । ओष॑धीभ्य
 इत्योष॑धि – भ्यः । वर्ष॑ति । अथो॑ इति॑ । अ॒द्भ्य इत्य॑त् – भ्यः ।
 ए॒व । ओष॑धीभ्य इत्योष॑धि – भ्यः । वृ॒ष्टिम् । नीति॑ । न॒यति॑ ।

मान्दाः । वा॒शाः । इति । समि॑ति । यौ॒ति । नाम॑धेयैरिति नाम॑-धेयैः ।
 ए॒व । ए॒नाः । अ॒च्छ । ए॒ति । अथो॒ इति । यथा॑ । ब्रू॒यात् । अ॒सौ ।
 ए॒ति । इ॒हि । इति । ए॒वम् । ए॒व । ए॒नाः । नाम॑धेयैरिति नाम॑-धेयैः ।
 ए॒ति । 25 (50)

2.4.9.4

च्या॒वय॑ति वृ॒ष्णो अ॒श्वस्य॑ स॒न्दान॑मसि वृ॒ष्ट्यै त्वो॑प न॒ह्यामी॑त्याह
 वृ॒षा वा अ॒श्वो वृ॒षा पर्ज॑न्यः कृ॒ष्ण इ॒व ख॒लु वै भू॒त्वा वर्॑षति
 रू॒पेणै॒वैन॑ꣳ सम॑र्धयति वर्॑षस्या वरु॑द्ध्यै । 26

2.4.9.4 - Padam

च्या॒वय॑ति । वृ॒ष्णः । अ॒श्वस्य॑ । स॒न्दान॑मिति सं – दान॑म् ।
 अ॒सि । वृ॒ष्ट्यै । त्वा । उ॒पेति॑ । न॒ह्यामि॑ । इति । आ॒ह । वृ॒षा । वै ।
 अ॒श्वः । वृ॒षा । पर्ज॑न्यः । कृ॒ष्णः । इ॒व । ख॒लु । वै । भू॒त्वा ।
 वर्॑षति । रू॒पेण॑ । ए॒व । ए॒नम् । समि॑ति । अ॒र्धय॑ति ।
 वर्॑षस्य । अ॒वरु॑द्ध्यै इत्य॑व – रु॒द्ध्यै । 26 (29)

(अष्टौ – भव॑न्ति – नाम॑धेयैरै – का॒न्न त्रि॑ꣳश॒च्च) (A9)

2.4.10.1

दे॒वा वस॒व्या दे॒वाः शर्म॑ण्या दे॒वाः सपी॑तय इत्या ब॒ध्नाति॑
दे॒वता॑भिरे॒वान्व॑हं वृ॒ष्टि॑मिच्छति॒ यदि॒ वर्॒षेत्-ता॑वत्ये॒व हो॑तव्यं॒ यदि॒ न
वर्॒षेच्छ॑वो भू॒ते ह॒विर्निर्व॑पेदहो॒रात्रे॒ वै मि॒त्रावरु॑णावहो॒रात्रा॑भ्यां खलु॒
वै पर्ज॑न्यो वर्॒षति॑ नक्तं॒ वा हि॒ दिवा॑ वा वर्॒षति॑ मि॒त्रावरु॑णावे॒व
स्वेन॑ भा॒गधे॑येनो॒प धा॑वति॒ तावे॑वास्मा - [] 27

2.4.10.1 - Padam

दे॒वाः । वस॒व्याः । दे॒वाः । शर्म॑ण्याः । दे॒वाः । सपी॑तय इति॒
स - पी॒तयः॑ । इति॑ । एति॑ । ब॒ध्नाति॑ । दे॒वता॑भिः । ए॒व ।
अ॒न्वह॑मित्यनु - अ॒हम् । वृ॒ष्टिम् । इच्छ॑ति । यदि॑ । वर्॒षेत् ।
ता॑वति । ए॒व । हो॒तव्य॑म् । यदि॑ । न । वर्॒षेत् । श्वः॑ । भू॒ते । ह॒विः ।
नि॒रिति॑ । व॒पेत् । अ॒होरा॑त्रे इत्य॒हः - रा॒त्रे । वै । मि॒त्रावरु॑णा॒विति॑
मि॒त्रा - वरु॑णौ । अ॒होरा॑त्राभ्यामित्य॒हः - रा॒त्राभ्या॑म् ।
खलु॑ । वै । पर्ज॑न्यः । वर्॒षति॑ । नक्त॑म् । वा । हि । दि॒वा । वा ।

वर्षति । मित्रावरुणाविति मित्रा – वरुणौ । एव । स्वेन ।

भागधेयेनेति भाग – धेयेन । उपैति । धावति । तौ ।

एव । अस्मै । 27 (50)

2.4.10.2

अहो॑रा॒त्राभ्यां॑ प॒र्जन्यं॑ व॒र्षय॑तोऽग्नये॑ धाम॒च्छदे॑ पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं
निर्व॑पेन्मरु॒तꣳ स॒प्तक॑पालꣳ सौ॒र्यमे॑क॒कपाल॑मग्नि॒र्वा इ॒तो
वृष्टि॑मुदीरयति मरु॒तः सृ॒ष्टां न॑यन्ति यदा खलु॒ वा अ॒सावादि॒त्यो
न्यङ्-र॒श्मिभिः॑ पर्या॒वर्त॑तेऽथव॒र्षति॑ धाम॒च्छदि॒व खलु॒ वै भू॒त्वा
व॒र्षत्ये॒ता वै दे॒वता॒ वृष्ट्या॑ ई॒शते॒ ता ए॒व स्वे॑न भा॒गधे॑येनोप

धावति ता – [] 28

2.4.10.2 - Padam

अहो॑रा॒त्राभ्यामि॒त्यहः-रा॒त्राभ्याम् । प॒र्जन्यम् । व॒र्षय॑तः । अ॒ग्नये॑ ।
धाम॒च्छद॑ इति धाम – छदे॑ । पुरो॒डाशम् ।
अ॒ष्टाक॑पालमि॒त्यष्टा – क॒पालम् । निरि॑ति । व॒पेत् । मा॒रुतम् ।
स॒प्तक॑पालमि॒ति स॒प्त – क॒पालम् । सौ॒र्यम् ।

ए॒क॒क॒पा॒ल॒मि॒त्ये॒क – क॒पा॒ल॒म् । अ॒ग्निः । वै । इ॒तः । वृ॒ष्टि॒म् ।
उ॒दि॒ति । ई॒र॒य॒ति । म॒रु॒तः । सृ॒ष्टा॒म् । न॒य॒न्ति । य॒दा । ख॒लु । वै ।
अ॒सौ । आ॒दि॒त्यः । न्य॒ङ् । र॒श्मि॒भि॒रि॒ति र॒श्मि – भिः ।
प॒र्या॒व॒र्त॒त इति॑ प॒रि – आ॒व॒र्त॒ते । अथ॑ । व॒र्ष॒ति । धा॒म॒च्छ॒दि॒ति
धा॒म – छ॒त् । इ॒व । ख॒लु । वै । भू॒त्वा । व॒र्ष॒ति । ए॒ताः । वै ।
दे॒व॒ताः । वृ॒ष्ट्याः । ई॒श॒ते । ताः । ए॒व । स्वे॒न ।
भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति भा॒ग – धे॒ये॒न । उ॒पे॒ति । धा॒व॒ति । ताः । 28 (50)

2.4.10.3

ए॒वा॒स्मै प॒र्जन्यं॑ व॒र्ष॒य॒न्त्यु॒ता व॒र्षि॒ष्यन् व॒र्ष॒त्ये॒व सृ॒जा वृ॒ष्टिं दि॒व
आ*ऽद्भिः॑ स॒मु॒द्रं पृ॒णे॒त्याहे॒माश्चै॒वा-मू॒श्वा॒पः स॒म॒र्ध॒य॒त्यथो॑ आ॒भि॒रे॒वा-
मू॒र॒च्छै॒त्यब्जा॑ अ॒सि प्र॒थ॒म॒जा ब॒ल॒म॒सि स॒मु॒द्रि॒य॒मि॒त्याह॑ य॒थाय॒जु॒रे॒वैत-
दु॒न्नं भ॒य पृ॒थि॒वीमि॒ति व॒र्षा॒ह्वां जु॒हो॒त्येषा॑ वा () ओ॒ष॒धी॒नां
वृ॒ष्टि॒व॒नि॒स्त॒यै॒व वृ॒ष्टि॒मा च्या॒व॒य॒ति ये॑ दे॒वा दि॒वि॒भा॒गा इति॑
कृ॒ष्णा॒जि॒न॒म॒व धू॒नो॒ती॒म ए॒वा॒स्मै लो॒काः प्री॒ता अ॒भी॒ष्टा॒भ॒व॒न्ति । 29

2.4.10.3 - Padam

ए॒व । अ॒स्मै ॥ प॒र्जन्य॑म् । व॒र्ष॑यन्ति । उ॒त । अ॒व॒र्षि॑ष्यन् ।
व॒र्ष॑ति । ए॒व । सृ॒ज । वृ॒ष्टि॑म् । दि॒वः । ए॒ति । अ॒द्भिरि॑त्यत् – भिः ।
स॒मु॒द्र॒म् । पृ॒ण । इ॒ति । आ॒ह । इ॒माः । च । ए॒व । अ॒मूः । च ।
अ॒पः । स॒मि॒ति । अ॒र्ध॒य॒ति । अथो॑ इति । आ॒भिः । ए॒व । अ॒मूः ।
अ॒च्छ । ए॒ति । अ॒ब्जा इ॒त्यप् – जाः । अ॒सि । प्र॒थ॒म॒जा इति॑
प्र॒थ॒म – जाः ॥ ब॒ल॒म् । अ॒सि । स॒मु॒द्रि॒य॒म् । इति॑ । आ॒ह ।
य॒था॒य॒जु॒रिति॑ यथा – य॒जूः । ए॒व । ए॒तत् । उ॒दि॒ति । न॒भ॒य ।
पृ॒थि॒वी॒म् । इति॑ । व॒र्षा॑ह्वामिति व॒र्ष – ह्वा॒म् । जु॒हो॒ति । ए॒षा ।
वै () । ओ॒ष॒धी॒ना॒म् । वृ॒ष्टि॒व॒नि॒रिति॑ वृष्टि – व॒निः । तया॑ ॥ ए॒व ।
वृ॒ष्टि॒म् । ए॒ति । च्या॒व॒य॒ति । ये । दे॒वाः । दि॒वि॒भा॒गा इति॑
दि॒वि – भा॒गाः । इति॑ । कृ॒ष्णा॒जि॒न॒मिति॑ कृष्ण – अ॒जि॒न॒म् ।
अ॒वे॒ति । धू॒नो॒ति । इ॒मे । ए॒व । अ॒स्मै । लो॒काः । प्री॒ताः ।
अ॒भी॒ष्टा इ॒त्यभि॑ – इ॒ष्टाः । भ॒व॒न्ति । 29 (71)

(अ॒स्मै – धा॒वति॑ ता – वा – एक॑वि॒ंशति॑श्च) (A10)

2.4.11.1

सर्वा॑णि छन्दा॑स्येतस्या॑-मिष्ट्या॑-मनू॑च्यानीत्याहु॑-स्त्रि॒ष्टुभो॑ वा
एत॑द्वीर्यं यत् क॒कुदु॑ष्णिहा जग॑त्यै यदु॑ष्णिह-क॒कुभा॑वन्वाह
तेनै॑व सर्वा॑णि छन्दा॑स्यव रुन्धे॑ गाय॒त्री वा ए॒षा यदु॑ष्णिहा या॒नि
च॒त्वार्य॑ध्यक्षरा॒णि च॒तुष्पा॑द ए॒व ते प॒शवो॑यथा पु॒रोडा॑शे
पु॒रोडा॑शोऽध्ये॒वमे॒व तद्-यद्-ऋ॒च्यध्य॑क्षरा॒णि यज्जग॑त्या - [] 30

2.4.11.1 - Padam

सर्वा॑णि । छन्दा॑सि॑ । एत॑स्याम् । इष्ट्या॑म् ।
अनू॑च्यानीत्यनु॑ - उ॒च्यानि॑ । इति॑ । आहुः॑ । त्रि॒ष्टुभः॑ । वै । एतत् ।
वीर्य॑म् । यत् । क॒कुत् । उ॒ष्णिहा॑ । जग॑त्यै । यत् ।
उ॒ष्णिह॑क॒कुभा॑वित्यु॒ष्णिह॑ - क॒कुभौ॑ । अ॒न्वाहे॑त्यनु॑ - आह॑ । तेन॑ ।
ए॒व । सर्वा॑णि । छन्दा॑सि॑ । अवे॑ति । रुन्धे॑ । गाय॒त्री । वै । ए॒षा ।
यत् । उ॒ष्णिहा॑ । या॒नि । च॒त्वारि॑ । अधी॑ति । अ॒क्षरा॑णि । च॒तुष्पा॑द

इति॑ चतुः॑ – पादः॑ । ए॒व । ते॑ । प॒शवः॑ । यथा॑ । पु॒रोडा॑शः॑ ।
पु॒रोडा॑शः॑ । अधी॑ति । ए॒वम् । ए॒व । तत् । यत् । ऋ॒चि । अधी॑ति ।
अक्ष॑राणि । यत् । जग॑त्या । 30 (50)

2.4.11.2

परि॑द॒ध्याद॑न्तं॑ य॒ज्ञं ग॑मयेत् त्रि॒ष्टुभा॑ परि॑ दधातीन्द्रि॒यं वै॑ वी॒र्यं॑
त्रि॒ष्टुगिन्द्रि॒य ए॒व वी॒र्यं॑ य॒ज्ञं प्रति॑ष्ठापयति॒ नान्तं॑ गमयत्यग्ने॑
त्री ते॑ वाजि॒ना त्री॑ षधस्थेति॒ त्रिव॑त्या परि॑ दधाति॒ सरूप॑त्वाय॒ सर्वो॑ वा
एष॑ य॒ज्ञो यत् त्रै॑धातवी॒यं कामा॑य-कामा॒य प्र॑युज्यते॒ सर्वे॑भ्यो॒ हि
कामे॑भ्यो॒ य॒ज्ञः प्र॑युज्यते॒ त्रै॑धातवी॒येन॑ यजेताभिचरन्थ॑

सर्वो॑ वा- [] 31

2.4.11.2 - Padam

परि॑द॒ध्यादि॑ति॒ परि॑ – द॒ध्यात् । अ॒न्तम् । य॒ज्ञम् । ग॑मयेत् । त्रि॒ष्टुभा॑ ।
परी॑ति । द॒धाति॑ । इन्द्रि॒यम् । वै । वी॒र्यम् । त्रि॒ष्टुक् । इन्द्रि॒ये । ए॒व ।
वी॒र्यं॑ । य॒ज्ञम् । प्रती॑ति । स्थाप॑यति । न । अ॒न्तम् । ग॑मयति ।
अग्ने॑ । त्री॑ । ते॑ । वाजि॒ना । त्री॑ । स॒धस्थे॑ति॒ स॒ध – स्था॑ । इति॑ ।

त्रि॒व॒त्येति॑ त्रि॒ – व॒त्या । प॒रीति॑ । द॒धाति॑ । स॒रूप॑त्वायेति॑
 स॒रूप॑ – त्वाय॑ । स॒र्वः । वै । ए॒षः । य॒ज्ञः । यत् । त्रै॒धात॑वीयम् ।
 का॒माय॑ का॒मायेति॑ का॒माय॑ – का॒माय॑ । प्रेति॑ । यु॒ज्यते॑ । स॒र्वेभ्यः॑ ।
 हि । का॒मेभ्यः॑ । य॒ज्ञः । प्र॒युज्य॑त इति॑ प्र – यु॒ज्यते॑ । त्रै॒धात॑वीयेन॑ ।
 य॒जेत॑ । अ॒भिच॑रन्नित्य॑भि – च॒रन् । स॒र्वः । वै । 31(50)

2.4.11.3

ए॒ष य॒ज्ञो यत् त्रै॒धात॑वीय॑ꣳ स॒र्वेणै॑वैनं॑ य॒ज्ञेना॒भि च॑रति॑ स्तृणु॑त
 ए॒वैन॑मेत॒यैव॑ य॒जेता॒भिच॑र्यमाणः॑ स॒र्वो वा ए॒ष य॒ज्ञो यत् त्रै॒धात॑वीय॑ꣳ
 स॒र्वेणै॑व य॒ज्ञेन॑ य॒जते॑ नैन॑म॒भिच॑रन्त् स्तृणु॑त ए॒तयै॑व य॒जेत॑ स॒हस्रे॑ण
 य॒क्ष्य॑माणः॑ प्र॒जात॑मे॒वैन॑द्-द॒दात्ये॑त॒यैव॑ य॒जेत॑ स॒हस्रे॑णो॒जानो॑ऽन्तं॑ वा
 ए॒ष प॒शूनां॑ गच्छति॑ – [] 32

2.4.11.3 - Padam

ए॒षः । य॒ज्ञः । यत् । त्रै॒धात॑वीयम् । स॒र्वेण॑ । ए॒व । ए॒नम् । य॒ज्ञेन॑ ।
 अ॒भीति॑ । च॒रति॑ । स्तृणु॑ते । ए॒व । ए॒नम् । ए॒तया॑ । ए॒व । य॒जेत॑ ।

अ॒भि॒च॒र्य॒मा॒ण इ॒त्य॒भि॒-च॒र्य॒मा॒णः । स॒र्वः । वै । ए॒षः । य॒ज्ञः । यत् ।
 त्रै॒धा॒त॒वी॒यम् । स॒र्वे॒ण । ए॒व । य॒ज्ञे॒न । य॒ज॒ते । न । ए॒नम् ।
 अ॒भि॒च॒र॒न्नि॒त्य॒भि॒-च॒र॒न् । स्तृ॒णु॒ते । ए॒त॒या । ए॒व । य॒जे॒त ।
 स॒ह॒स्रे॒ण । य॒क्ष्य॒मा॒णः । प्र॒जा॒त॒मि॒ति प्र - जा॒तम् । ए॒व । ए॒न॒त् ।
 द॒दा॒ति । ए॒त॒या । ए॒व । य॒जे॒त । स॒ह॒स्रे॒ण । ई॒जा॒नः । अ॒न्त॒म् । वै ।
 ए॒षः । प॒शू॒नाम् । ग॒च्छ॒ति । 32 (50)

2.4.11.4

यः स॒ह॒स्रे॒ण य॒ज॒ते प्र॒जा॒प॒तिः ख॒लु वै प॒शू॒न॒सृ॒ज॒त
 ता॒-स्त्रै॒धा॒त॒वी॒ये-नै॒वा॒सृ॒ज॒त य ए॒वं वि॒द्वा-स्त्रै॒धा॒त॒वी॒येन॒प॒शु॒का॒मो
 य॒ज॒ते य॒स्मा॒दे॒व यो॒नेः प्र॒जा॒प॒तिः प॒शू॒न॒सृ॒ज॒त त॒स्मा॒दे॒वै॒ना॒न्त् सृ॒ज॒त
 उ॒पै॒न॒मु॒त्तर॑-स॒ह॒स्रं न॒म॒ति दे॒वता॑भ्यो वा ए॒ष आ वृ॒श्च्य॒ते यो य॒क्ष्य
 इ॒त्यु॒क्त्वा न य॒ज॒ते त्रै॒धा॒त॒वी॒येन य॒जे॒त स॒र्वो वा ए॒ष य॒ज्ञो - [] 33

2.4.11.4 - Padam

यः । स॒ह॒स्रे॒ण । य॒ज॒ते । प्र॒जा॒प॒ति॒रि॒ति प्र॒जा - प॒तिः । ख॒लु । वै ।
 प॒शू॒न् । अ॒सृ॒ज॒त । तान् । त्रै॒धा॒त॒वी॒येन । ए॒व । अ॒सृ॒ज॒त ।

यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् । त्रै॒धा॒त॒वी॒र्ये॒न । प॒शु॒का॒म इति॑ प॒शु – का॒मः ।
यज॑ते । यस्मा॑त् । ए॒व । यो॒नैः । प्र॒जा॒प॒ति॒रिति॑ प्र॒जा–प॒तिः । प॒शून् ।
अ॒सृ॒जत॑ । तस्मा॑त् । ए॒व । ए॒नान् । सृ॒जते॑ । उ॒पेति॑ । ए॒नम् ।
उत्त॑रमित्युत् – त॒रम् । स॒ह॒स्रम् । न॒मति॑ । दे॒वता॑भ्यः । वै । ए॒षः ।
एति॑ । वृ॒श्च्यते॑ । यः । य॒क्ष्ये । इति॑ । उ॒क्त्वा । न । यज॑ते ।
त्रै॒धा॒त॒वी॒र्ये॒न । यज॑ेत । स॒र्वः । वै । ए॒षः । य॒ज्ञः । 33 (50)

2.4.11.5

यत् त्रै॒धा॒त॒वी॒र्यं॑ स॒र्वे॒णै॒व य॒ज्ञे॒न यज॑ते न दे॒वता॑भ्य आ वृ॒श्च्यते॑
द्वा॒द॒श॒क॒पा॒लः पु॒रो॒डा॒शो भ॒वति॑ ते त्रयश्चतुष्क॒पा॒ला–स्त्रि॒ष्व॒मृ॒द्ध॒त्वा॒य
त्रयः॑ पु॒रो॒डा॒शा भ॒वन्ति॑ त्रय इ॒मे लो॒का ए॒षां लो॒काना॑माप्त्या
उत्त॑र–उत्त॒रो ज्या॒यान् भ॒वत्ये॒वमि॒व ही॒मे लो॒का य॒वम॒यो म॒ध्य ए॒तद्वा
अ॒न्त॒रि॒क्ष॒स्य रू॒पं॑ स॒मृ॒द्ध्यै॑ स॒र्वेषा॑मभि॒गम॑यन्न॒व द्य॒त्य॒च्छं॒बट्का॒रं॑
हि॒रण्यं॑ द॒दाति॑ ते॒ज ए॒वा – [] 34

2.4.11.5 - Padam

यत् । त्रैधा॑तवी॒यम् । सर्वे॑ण । ए॒व । य॒ज्ञेन॑ । य॒जते॑ । न ।
दे॒वता॑भ्यः । ए॒ति । वृ॒श्च्यते॑ । द्वा॒दश॑क॒पाल॒ इति॑ द्वा॒दश॑-क॒पालः ।
पु॒रोडा॑शः । भ॒वति॑ । ते । त्र॒यः । च॒तुष्क॑पाला इति च॒तुः-क॑पालाः ।
त्रि॒ष्वमृ॑द्ध॒त्वाये॑ति त्रि॒ष्वमृ॑द्ध - त्वा॒य । त्र॒यः । पु॒रोडा॑शाः ।
भ॒वन्ति॑ । त्र॒यः । इ॒मे । लो॒काः । ए॒षाम् । लो॒काना॑म् । आ॒प्त्यै॑ ।
उ॒त्तर॑ उ॒त्तर॑ इत्यु॒त्तर-उ॒त्तरः॑ । ज्या॒यान् । भ॒वति॑ । ए॒वम् । इ॒व । हि॒ ।
इ॒मे । लो॒काः । य॒वम॑य इति य॒व - म॑यः । म॒ध्ये । ए॒तत् । वै ।
अ॒न्तरि॑क्षस्य । रू॒पम् । स॒मृद्ध्य॑ इति सं - ऋ॒द्ध्यै॑ । स॒र्वेषा॑म् ।
अ॒भिग॑मय॒न्नित्य॑भि - ग॒मय॑न् । अ॒वेति॑ । द्य॒ति ।
अ॒छं॒बट्का॑र॒मित्य॑छं॒बट् - का॒रम् । हि॒रण्य॑म् । द॒दाति॑ ।
ते॒जः । ए॒व । 34 (50)

2.4.11.6

ऽव॑ रु॒न्धे ता॒र्प्यं द॑दाति प॒शून्वे॒वाव॑ रु॒न्धे धे॒नुं द॑दात्याशिष
ए॒वाव॑ रु॒न्धे सा॒म्नो॒ वा ए॒ष वर्णो॑ य॒द्धिर॑ण्यं य॒जुषां॑ ता॒र्प्यमु॑क्थाम॒दानां॑

धे॒नुरे॒ताने॒व सर्वा॑न् वर्णा॑न्व रुन्धे । 35

2.4.11.6 - Padam

अवे॑ति । रुन्धे॑ । ता॒र्प्यम् । ददा॑ति । प॒शून् । ए॒व । अवे॑ति ।
रुन्धे॑ । धे॒नुम् । ददा॑ति । आ॒शिष॑ इत्या॑ – शिषः॑ । ए॒व । अवे॑ति ।
रुन्धे॑ । सा॒म्नः । वै । ए॒षः । वर्णः॑ । यत् । हि॒रण्य॑म् । यजु॑षाम् ।
ता॒र्प्यम् । उ॒क्थाम॑दाना॒मित्यु॑क्थ – म॒दाना॑म् । धे॒नुः । ए॒तान् । ए॒व ।
सर्वा॑न् । वर्णा॑न् । अवे॑ति । रुन्धे॑ । 35 (30)

(जग॑त्या – ऽभि॒चरन्थ॑ सर्वा॑ वै – ग॑च्छति – य॒ज्ञ – स्तेज॑ ए॒व –
त्रि॒ंशच्च॑) (A11)

2.4.12.1

त्व॒ष्टा ह॑तपु॒त्रो वी॒न्द्रो॑ सोम॒माऽह॑रत् तस्मि॒न्निन्द्र॑ उप॒हव॑मै॒च्छत॑
तं नो॑पा॒ह्वय॑त पु॒त्रं मे॒ऽवधी॑रिति स य॒ज्ञवेश॑सं कृ॒त्वा प्रा॑सहा
सोम॑मपिबत् तस्य॒ यद॑त्य॒शिष्य॑त तत् त्व॒ष्टाऽऽह॑वनीयमुप प्राव॑र्तयथ्
स्वाहे॑न्द्र॒शत्रु॑र्वर्धस्वेति स याव॑दूर्ध्वः॒ परा॑विध्यति ताव॑ति स्वय॑मे॒व
व्य॑रमत॒ यदि॑ वा ताव॑त् प्रव॑ण – [] 36

2.4.12.1 - Padam

त्व॑ष्टा । ह॒तपु॒त्र इति॑ ह॒त – पु॒त्रः । वी॒न्द्रमि॒ति वि – इन्द्र॑म् ।
सोम॑म् । ऐति॑ । अ॒हरत् । तस्मि॑न् । इन्द्रः॑ । उप॒हव॑मित्युप॒हव॑म् ।
ऐ॒च्छत॑ । तम् । न । उपेति॑ । अ॒ह्वय॑त । पु॒त्रम् । मे । अ॒वधीः॑ ।
इति॑ । सः । य॒ज्ञव॑ेश॒समि॑ति य॒ज्ञ – व॑ेश॒सम् । कृ॒त्वा ।
प्रा॒सहेति॑ प्र – सहा॑ । सोम॑म् । अ॒पिब॑त् । तस्य॑ । यत् ।
अत्य॑शिष्यतेत्यति॑ – अ॒शिष्य॑त । तत् । त्व॑ष्टा ।
आ॒हव॑नीय॒मित्या॑ – ह॒वनी॑यम् । उप॑ । प्रेति॑ । अ॒वर्त॑यत् । स्वाहा॑ ।
इन्द्र॑शत्रु॒रितीन्द्र॑ – श॒त्रुः । वर्ध॑स्व । इति॑ । सः । याव॑त् । ऊ॒र्ध्वः ।
परा॑विध्यतीति॑ परा – विध्य॑ति । ताव॑ति । स्वय॑म् । ए॒व । वी॑ति ।
अ॒रमत॑ । यदि॑ । वा । ताव॑त् । प्र॒वण॑मिति॑ प्र – व॒नम् । 36 (50)

2.4.12.2

–मा॒सीद्य॑दि वा ताव॑दध्य॒ग्नेरा॒सीथ् स सं॒भव॑न्न॒ग्नीषो॑मा॒वभि॑
सम॑भव॒थ् स इ॒षुमा॑न्नमि॒षुमा॑न्नं वि॒ष्वङ्मु॑वर्ध॒त स इ॒मां

लोकानवृणोद्य-दिमां लोकानवृणोत् तद्-वृत्रस्य
वृत्रत्वं तस्मादिन्द्रोऽबिभेदपि त्वष्टा तस्मै त्वष्टा वज्रमसिञ्चत् तपो
वै स वज्र आसीत् तमुद्यन्तुं नाशक्नोदथ वै तर्हि विष्णु - [] 37

2.4.12.2 - Padam

आसीत् । यदि । वा । तावत् । अधीति । अग्नेः । आसीत् । सः ।
संभवन्निति सं - भवन् । अग्नीषोमावित्यग्नी - सोमौ । अभि ।
समिति । अभवत् । सः । इषुमात्रमिषुमात्रमितीषुमात्रं - इषुमात्रम् ।
विष्वङ् । अवर्धत । सः । इमान् । लोकान् । अवृणोत् । यत् ।
इमान् । लोकान् । अवृणोत् । तत् । वृत्रस्य । वृत्रत्वमिति
वृत्र - त्वम् । तस्मात् । इन्द्रः । अबिभेत् । अपीति । त्वष्टा । तस्मै ।
त्वष्टा । वज्रम् । असिञ्चत् । तपः । वै । सः । वज्रः । आसीत् ।
तम् । उद्यन्तुमित्युत् - यन्तुम् । न । अशक्नोत् । अथ । वै ।
तर्हि । विष्णुः । 37 (50)

2.4.12.3

-रन्या देवता ऽऽसीथ् सोऽब्रवीद्-विष्णवेहीदमा हरिष्यावो

ये॒ना॒य॒मि॒द॒मि॒ति॒स॒ वि॒ष्णु॒स्त्रे॒धाऽऽ॒त्मानं॑ वि॒न्य॒धत्त॑ पृ॒थि॒व्यां
तृ॒ती॒य॒म॒न्तरि॑क्षे तृ॒ती॒यं दि॒वि तृ॒ती॒य॒म॒भि॒पर्या॑वर्ताद्-ह्य॒भि॒भे॒द्यत्-
पृ॒थि॒व्यां तृ॒ती॒य॒मा॒सीत् ते॒नेन्द्रो॑ वज्र॒मु॒दय॑च्छद्-वि॒ष्णु॒व॒नु॒स्थि॒तः
सोऽब्र॑वीन्मा मे प्र हा॒र॒स्ति॒ वा इ॒दं - [] 38

2.4.12.3 - Padam

अ॒न्या । दे॒वता॑ । आ॒सीत् । सः । अ॒ब्र॒वीत् । वि॒ष्णो॑ । ए॒ति॒ । इ॒हि॒ ।
इ॒दम् । ए॒ति॒ । ह॒रि॒ष्या॒वः । ये॒न॑ । अ॒यम् । इ॒दम् । इ॒ति॒ । सः ।
वि॒ष्णुः । त्रे॒धा । आ॒त्मा॒नम् । वि॒ । नी॒ति॒ । अ॒धत्त॑ । पृ॒थि॒व्याम् ।
तृ॒ती॒यम् । अ॒न्तरि॑क्षे । तृ॒ती॒यम् । दि॒वि । तृ॒ती॒यम् ।
अ॒भि॒पर्या॑वर्तादित्य॒भि - पर्या॑वर्तात् । हि॒ । अ॒भि॒भे॒त् । यत् ।
पृ॒थि॒व्याम् । तृ॒ती॒यम् । आ॒सीत् । ते॒न॑ । इ॒न्द्रः । वज्र॑म् ।
उ॒दि॒ति॒ । अ॒य॒च्छत् । वि॒ष्णु॒व॒नु॒स्थि॒त इति॑ वि॒ष्णु - अ॒नु॒स्थि॒तः । सः ।
अ॒ब्र॒वीत् । मा । मे॒ । प्रे॒ति॒ । हाः । अ॒स्ति॒ । वै । इ॒दम् । 38 (50)

2.4.12.4

मयि॑ वी॒र्यं॑ तत् ते॒ प्र॒दा॒स्यामीति॑ तद॒स्मै प्राय॑च्छत् तत् प्रत्य॑गृह्णा॒दधा॑
मेति॑ तद्-विष्ण॑वेऽति॒ प्राय॑च्छत् तद्-विष्णुः॑ प्रत्य॑गृह्णा-द॒स्मास्विन्द्र॑
इन्द्रि॑यं दधा॒त्विति॑ यदन्तरि॑क्षे तृती॑यमासीत् तेनेन्द्रो॑ वज्र॒मुदय॑च्छद्-
विष्ण॑वनुस्थितः सोऽब्र॑वीन्मा मे॒ प्रहा॑रस्ति वा इ॒दं - [] 39

2.4.12.4 - Padam

मयि॑ । वी॒र्यम् । तत् । ते । प्रेति॑ । दा॒स्यामि॑ । इति॑ । तत् । अ॒स्मै ।
प्रेति॑ । अ॒यच्छत् । तत् । प्रतीति॑ । अ॒गृह्णात् । अधाः॑ । मा । इति॑ ।
तत् । विष्ण॑वे । अति॑ । प्रेति॑ । अ॒यच्छत् । तत् । विष्णुः॑ । प्रतीति॑ ।
अ॒गृह्णात् । अ॒स्मासु॑ । इन्द्रः॑ । इन्द्रि॑यम् । दधा॒तु । इति॑ । यत् ।
अन्तरि॑क्षे । तृती॑यम् । आसीत् । तेन॑ । इन्द्रः॑ । वज्र॒म् । उदिति॑ ।
अ॒यच्छत् । विष्ण॑वनुस्थित इति॑ विष्णु - अ॒नुस्थितः॑ । सः ।
अब्र॑वीत् । मा । मे । प्रेति॑ । हाः । अस्ति॑ । वै । इ॒दम् । 39 (50)

2.4.12.5

मयि॑ वी॒र्यं॑ तत् ते॒ प्र दा॑स्यामीति॒ तदस्मै॑ प्रायच्छत् तत् प्रत्यगृह्णाद्
द्विर्मा॑ऽधा इति॒ तद्-विष्णवे॑ऽति प्रायच्छत् तद्-विष्णुः॑
प्रत्यगृह्णादस्मास्विन्द्र॑ इन्द्रियं॑ दधात्विति॒ यद्विवि॑ तृतीयमासीत् तेनेन्द्रो॑
वज्रमु॑दयच्छद्-विष्ण्वनुस्थितः॑ सोऽब्रवीन्मा मे॒ प्रहार्ये॑नाह – [] 40

2.4.12.5 - Padam

मयि॑ । वी॒र्यम् । तत् । ते॒ । प्रेति॑ । दा॒स्यामि॑ । इति॑ । तत् । अ॒स्मै ।
प्रेति॑ । अ॒यच्छत् । तत् । प्रतीति॑ । अ॒गृह्णात् । द्विः । मा । अ॒धाः ।
इति॑ । तत् । विष्णवे॑ । अति॑ । प्रेति॑ । अ॒यच्छत् । तत् । विष्णुः॑ ।
प्रतीति॑ । अ॒गृह्णात् । अ॒स्मासु॑ । इन्द्रः॑ । इन्द्रियम् । दधातु॑ । इति॑ ।
यत् । दि॒वि । तृतीयम् । आसीत् । तेन॑ । इन्द्रः॑ । वज्रम् । उदिति॑ ।
अ॒यच्छत् । विष्ण्वनुस्थित॑ इति॒ विष्णु॑ – अनुस्थितः॑ । सः ।
अ॒ब्रवीत् । मा । मे॒ । प्रेति॑ । हाः । येन॑ । अ॒हम् । 40 (50)

2.4.12.6

–मि॒दमस्मि॒ तत् ते॒ प्र॒दा॒स्यामी॒ति॒ त्वी(३) इ॒त्यब्र॑वीत् स॒न्धां तु
स॒न्द॒धाव॑है त्वा॒मे॒व प्र॒वि॒शानी॑ति॒ यन्मां प्र॒वि॒शेः किं मा भु॒ञ्ज्या
इ॒त्यब्र॑वीत् त्वा॒मे॒वे॒न्धी॒य तव॑ भो॒गाय॑ त्वां प्र॒वि॒शेय॑मित्यब्रवीत् तं वृ॒त्रः
प्रा॒वि॒शदु॒दरं॑ वै वृ॒त्रः क्षु॒त् खलु॑ वै म॒नु॒ष्यस्य॑ भ्रातृ॒व्यो य – [] 41

2.4.12.6 - Padam

इ॒दम् । अ॒स्मि । तत् । ते । प्रेति॑ । दा॒स्या॒मि । इति॑ । त्वी(३) । इति॑ ।
अ॒ब्र॒वीत् । सं॒धा॒मि॒ति सं – धाम् । तु । स॒मि॒ति । द॒धा॒व॑है । त्वा॒म् ।
ए॒व । प्रेति॑ । वि॒शानि॑ । इति॑ । यत् । मा॒म् । प्र॒वि॒शेरि॑ति प्र–वि॒शेः ।
कि॒म् । मा । भु॒ञ्ज्याः । इति॑ । अ॒ब्र॒वीत् । त्वा॒म् । ए॒व । इ॒न्धी॒य ।
तव॑ । भो॒गाय॑ । त्वा॒म् । प्रेति॑ । वि॒शेय॑म् । इति॑ । अ॒ब्र॒वीत् । तम् ।
वृ॒त्रः । प्रेति॑ । अ॒वि॒शत् । उ॒दर॑म् । वै । वृ॒त्रः । क्षु॒त् । खलु॑ । वै ।
म॒नु॒ष्यस्य॑ । भ्रातृ॒व्यः । यः । 41 (50)

2.4.12.7

ए॒वं वे॒द ह॒न्ति क्षु॒धं भ्रा॒तृ॒व्यं तद॒स्मै प्रा॒यच्छ॒त्तत् प्र॒त्यगृ॒ह्णात्-
 त्रि॒र्मा॒ऽधा इति॑ तद्-वि॒ष्णवे॒ऽति प्रा॒यच्छ॒त् तद्-वि॒ष्णुः
 प्र॒त्यगृ॒ह्णाद॒स्मास्वि॒न्द्र इन्द्रि॒यं दधा॒त्विति॑ यत्त्रिः॑ प्रा॒यच्छ॒त् त्रिः
 प्र॒त्यगृ॒ह्णात् तत् त्रि॒धातो॑स्त्रि॒धातु॒त्वं यद्-वि॒ष्णुर॒न्वति॑ष्ठ॒त वि॒ष्णवे॒ऽति
 प्रा॒यच्छ॒त् तस्मा॑दै॒न्द्रावै॒ष्णव॑ ह॒विर्भ॑वति () यद्वा इ॒दं किञ्च॑ तद॒स्मै
 तत् प्रा॒यच्छ॒द् ऋचः॑ सा॒मानि॑ यजू॑षि स॒हस्रं॑ वा अ॒स्मै तत्
 प्रा॒यच्छ॒त् तस्मा॑त् स॒हस्र॑दक्षिणं । 42

2.4.12.7 - Padam

ए॒वम् । वे॒द । ह॒न्ति । क्षु॒धम् । भ्रा॒तृ॒व्यम् । तत् । अ॒स्मै । प्रेति॑ ।
 अ॒यच्छ॒त् । तत् । प्र॒तीति॑ । अ॒गृ॒ह्णात् । त्रिः । मा । अ॒धाः । इति॑ ।
 तत् । वि॒ष्णवे॑ । अति॑ । प्रेति॑ । अ॒यच्छ॒त् । तत् । वि॒ष्णुः । प्र॒तीति॑ ।
 अ॒गृ॒ह्णात् । अ॒स्मासु॑ । इन्द्रः॑ । इन्द्रि॒यम् । दधा॒तु । इति॑ । यत् ।
 त्रिः । प्रेति॑ । अ॒यच्छ॒त् । त्रिः । प्र॒त्यगृ॒ह्णादिति॑ प्रति - अ॒गृ॒ह्णात् ।
 तत् । त्रि॒धातो॑रिति॑ त्रि - धा॒तोः । त्रि॒धातु॒त्वमिति॑ त्रि॒धातु॑ - त्वम् ।

यत् । विष्णुः । अ॒न्व॒ति॒ष्ठ॒ते॒त्यनु॑ – अ॒ति॒ष्ठ॒त । वि॒ष्ण॒वे । अ॒ति । प्रे॒ति ।
 अ॒य॒च्छत् । तस्मा॑त् । ऐ॒न्द्रा॒वै॒ष्ण॒व॒मि॒त्यै॒न्द्रा॑ – वै॒ष्ण॒व॒म् । ह॒विः ।
 भ॒व॒ति () । यत् । वै । इ॒द॒म् । कि॒म् । च । तत् । अ॒स्मै । तत् ।
 प्रे॒ति । अ॒य॒च्छत् । ऋ॒चः । सा॒मा॒नि । यजू॑षि । स॒ह॒स्र॒म् । वै ।
 अ॒स्मै । तत् । प्रे॒ति । अ॒य॒च्छत् । तस्मा॑त् ।
 स॒ह॒स्र॒दक्षि॑णमि॒ति स॒ह॒स्र – दक्षि॑णम् । 42 (71)

(प्र॒व॒णं – वि॒ष्णु- वा॒ इ॒द- मि॒द – म॒हं – यौ – भ॒व –
 त्ये॒क वि॒श्र॒तिश्च॑) (A12)

2.4.13.1

दे॒वा वै रा॒ज॒न्या-ज्जा॒य॒मा॒ना-द॒बि॒भ॒यु-स्त॒म॒न्त॒रे॒व स॒न्तं दा॒म्ना
 ऽपौ॒म्भ॒न्थ् स वा ए॒षोऽपौ॒ब्धो जा॒य॒ते यद्-रा॒ज॒न्यो यद्वा ए॒षोऽन॑पौ॒ब्धो
 जा॒ये॒त वृ॒त्रान् घ्न॑ ऽश्च॒रे॒द्यं का॒म॒ये॒त रा॒ज॒न्य॒मन॑पौ॒ब्धो जा॒ये॒त वृ॒त्रान्
 घ्न॑ ऽश्च॒रे॒दि॒ति तस्मा॑ ए॒त॒मै॒न्द्रा बा॒र्ह॒स्प॒त्यं च॒रुं नि॒र्व॒पे॒दै॒न्द्रो वै
 रा॒ज॒न्यो ब्र॒ह्म बृ॒ह॒स्प॒ति ब्र॒ह्म॒णै॒वैनं॑ () दा॒म्नोऽपौ॑म्भ॒नान् मुञ्च॑ति

हिरण्मयं॑ दाम॑ दक्षिणा॑ साक्षादे॒वैनं॑ दाम्नोऽपों॑भनान् मुञ्चति । 43

2.4.13.1 - Padam

दे॒वाः । वै । राज॑न्यात् । जा॒यमा॑नात् । अ॒बिभ॑युः । तम् । अ॒न्तः ।

ए॒व । स॒न्तम् । दाम्ना॑ । अ॒पेति॑ । औ॒भन् । सः । वै । ए॒षः ।

अ॒पो॒ब्ध इत्य॑प- उ॒ब्धः । जा॒यते॑ । यत् । राज॑न्यः । यत् । वै ।

ए॒षः । अ॒नपो॑ब्ध इत्य॑नप - उ॒ब्धः । जा॒येत॑ । वृ॒त्रान् । घ्नन् ।

च॒रेत् । यम् । का॒मये॑त । राज॑न्यम् । अ॒नपो॑ब्ध इत्य॑नप - उ॒ब्धः ।

जा॒येत॑ । वृ॒त्रान् । घ्नन् । च॒रेत् । इति॑ । तस्मै॑ । ए॒तम् ।

ऐ॒न्द्रा॒बा॒र्ह॒स्पत्य॑मित्यै॒न्द्रा-बा॒र्ह॒स्पत्य॑म् । च॒रुम् । नि॒रिति॑ । व॒पेत् ।

ऐ॒न्द्रः । वै । राज॑न्यः । ब्र॒ह्म । बृ॒हस्प॑तिः । ब्र॒ह्मणा॑ । ए॒व ।

ए॒नम् () । दाम्नः॑ । अ॒पों॑भनादित्य॑प-उंभ॑नात् । मु॒ञ्चति॑ ।

हि॒रण्म॑यम् । दाम॑ । दक्षिणा॑ । सा॒क्षादि॑ति स-अ॒क्षात् । ए॒व । ए॒नम् ।

दाम्नः॑ । अ॒पों॑भनादित्य॑प - उंभ॑नात् । मु॒ञ्चति॑ । 43 (62)

(ए॒नं - द्वाद॑श च) (A13)

2.4.14.1

नवो॑नवो॑ भवति॑ जाय॑मानोऽ॒हं॑ के॒तुरु॑षसा॑ मे॒त्यग्रे॑ ।
भा॒गं दे॒वेभ्यो॑ वि॒दधा॑त्यायन् प्रच॒न्द्रमा॑स्तिरति दी॒र्घमा॑युः ।
यमा॑दित्या अ॒शुमा॑प्याययन्ति यम॑क्षित-म॑क्षितयः पिब॑न्ति ।
तेन॑ नो॒ राजा॑ वरु॒णो बृ॒हस्प॑तिरा प्याययन्तु॑ भुव॑नस्य गो॒पाः ।
प्रा॒च्यां दिशि॑ त्वमिन्द्रा॑सि राजो॒तोदी॑च्यां वृ॒त्रहन्॑ वृ॒त्रहा॑सि ।
यत्र॑ यन्ति स्रो॒त्यास्त - [] 44

2.4.14.1 - Padam

नवो॑नव इति॑ नवः - नवः । भवति॑ । जाय॑मानः । अ॒हाम् । के॒तुः ।
उ॒षसा॑म् । ए॒ति । अ॒ग्रे । भा॒गम् । दे॒वेभ्यः॑ । वी॒ति । द॒धाति॑ ।
आ॒यन्ति॑त्या - यन् । प्रेति॑ । च॒न्द्रमाः॑ । ति॒रति॑ । दी॒र्घम् । आ॒युः ।
यम् । आ॒दि॒त्याः । अ॒शुम् । आ॒प्याय॑यन्तीत्या - प्याययन्ति॑ । यम् ।
अ॒क्षित॑म् । अ॒क्षित॑यः । पिब॑न्ति । तेन॑ । नः । राजा॑ । वरु॒णः ।
बृ॒हस्प॑तिः । ए॒ति । प्याय॑यन्तु । भुव॑नस्य । गो॒पा इति॑ गो - पाः ।
प्रा॒च्याम् । दिशि॑ । त्वम् । इन्द्र॑ । अ॒सि । राजा॑ । उ॒त । उ॒दी॒च्याम् ।

वृ॒त्रह॑न्निति॒ वृ॒त्र – ह॒न् । वृ॒त्रहे॑ति॒ वृ॒त्र – हा । अ॒सि ।

य॒त्र । य॒न्ति । स्रो॒त्याः । तत् । 44 (50)

2.4.14.2

–ज्जि॒तं ते॑ दक्षि॒णतो॑ वृ॒षभ॑ ए॒धि ह॒व्यः ।

इन्द्रो॑ जया॒ति न॑ प॒रा जया॑ता अधि॒राजो॑ राज॒सु राज॑याति ।

विश्वा॑ हि भू॒याः पृ॒तना॑ अभि॒ष्टीरु॑पस॒द्यो नम॑स्यो॒ यथाऽस॑त् ।

अस्ये॑दे॒व प्र॑रि॒रिचे॑ म॒हित्वं॑ दि॒वः पृ॒थिव्याः॑ पर्य॒न्तरि॑क्षात् ।

स्व॒राडिन्द्रो॑ द॒म आ॑ वि॒श्वगूर्तः॑ स्व॒रिर॑म॒त्रो वव॑क्षे र॒णाय॑ ।

अ॒भि त्वा॑ शू॒र नो॒नुमो॑ऽदु॒ग्धा इ॒व धे॑नवः । ई॒शान– [] 45

2.4.14.2 - Padam

जि॒तम् । ते॑ । दक्षि॒णतः॑ । वृ॒षभः॑ । ए॒धि । ह॒व्यः ।

इन्द्रः॑ । जया॒ति । न । प॒रेति॑ । जया॒तै । अधि॒राज॑ इत्य॒धि – राजः॑ ।

राज॒स्विति॑ राज – सु । राजया॒ति । विश्वाः॑ । हि । भू॒याः । पृ॒तनाः॑ ।

अ॒भिष्टीः॑ । उ॒पस॒द्य इत्यु॑प – सद्यः॑ । नम॑स्यः । यथा॑ । अ॒सत् ।

अस्य॑ । इत् । ए॒व । प्रे॒ति । रि॒रिचे॑ । म॒हित्वमि॑ति॒ म॒हि – त्वम् ।

दिवः । पृ॒थिव्याः । प॒रीति॑ । अ॒न्तरि॑क्षात् । स्व॒राडि॑ति स्व – राट् ।
इन्द्रः । द॒मे॑ । ए॒ति॑ । वि॒श्वगू॑र्त इति वि॒श्व-गू॑र्तः । स्व॒रिः । अ॒म॒त्रः ।
वव॑क्षे । र॒णाय॑ । अ॒भीति॑ । त्वा । शू॒र । नो॒नुमः॑ । अ॒दुग्धाः॑ । इ॒व ।
धे॒नवः॑ । ई॒शान॑म् । 45 (50)

2.4.14.3

–म॒स्य ज॑गतः सु॒वर्द॑शमी॒शान॑मिन्द्र तस्थुषः ।
त्वा॒मि॒द्धि॑ ह॒वाम॑हे सा॒ता वा॑जस्य का॒रवः॑ ।
त्वां वृ॒त्रेष्वि॑न्द्र स॒त्पतिं॑ न॒रस्त्वां॑ का॒ष्ठास्व॑र्वतः ।
यद्द्या॑वइन्द्रते॒शत॑ꣳ श॒तं भू॑मीरुत स्युः ।
न त्वा॑ वज्रि॒न्थ् स॒हस्र॑ꣳ सू॒र्या अनु॑ न जा॒तम॑ष्ट रो॒दसी॑ ।
पि॒बा सो॑ममिन्द्र म॒न्दतु॑ त्वा य॒न्ते सु॑षाव ह॒र्यश्वा॑द्रिः । 46

2.4.14.3 - Padam

अ॒स्य । ज॑गतः । सु॒वर्द॑शमि॒ति सु॑वः – दृ॒शम् । ई॒शान॑म् । इन्द्र॑ ।
तस्थु॑षः । त्वा॒म् । इत् । हि । ह॒वाम॑हे । सा॒ता । वा॑जस्य । का॒रवः॑ ।
त्वा॒म् । वृ॒त्रेषु॑ । इन्द्र॑ । स॒त्पति॑मि॒ति सत् – प॒तिम् । न॒रः । त्वा॒म् ।

का॒ष्ठासु॑ । अ॒र्वतः॑ । यत् । द्या॒वः । इ॒न्द्र । ते॒ । श॒तम् । श॒तम् ।
 भू॒मीः॑ । उ॒त । स्युः॑ । न । त्वा । व॒ज्रिन् । स॒हस्र॑म् । सूर्याः॑ ।
 अ॒न्वि॒ति॑ । न । जा॒तम् । अ॒ष्ट । रो॒दसी॑ इति॑ । पि॒ब । सो॒मम् । इ॒न्द्र ।
 म॒न्दतु॑ । त्वा । यम् । ते॒ । सु॒षाव॑ । ह॒र्यश्चे॑ति॑ ह॒रि – अ॒श्व ।
 अ॒द्रिः॑ । 46 (50)

2.4.14.4

सो॒तुर्बा॒हुभ्या॑ꣳ सु॒यतो॑ ना॒र्वा । रे॒वती॑र्नः स॒धमा॑द इ॒न्द्रे स॑न्तु
 तु॒विवा॑जाः । क्षु॒मन्तो॑ या॒भिर्म॑दे॒म ।
 उ॒दग्ने॑ शु॒चय॑स्त॒व वि॒ ज्यो॑तिषो॒ दु॒त्यं जा॒तवे॑दसꣳ
 स॒प्त त्वा॑ ह॒रितो॑ रथे॒ वह॑न्ति दे॒व सूर्य॑ । शो॒चिष्के॑शं वि॒चक्ष॑ण ।
 चि॒त्रं दे॒वाना॑मु॒दगा॑दनी॒कं च॑क्षु॒र्मित्र॑स्य वरु॒णस्या॑ग्नेः । आ॒प्त्रा
 द्या॒वापृ॑थि॒वी अ॒न्तरि॑क्षꣳ सूर्य॑ आ॒त्मा ज॑गतस्त॒स्थुष॑ – [] 47

2.4.14.4 - Padam

सो॒तुः । बा॒हुभ्या॑मि॒ति बा॒हु – भ्या॑म् । सु॒यत॑ इति॑ सु – य॒तः । न ।
 अ॒र्वा । रे॒वतीः॑ । नः॑ । स॒धमा॑द इति॑ स॒ध – मा॑दः । इ॒न्द्रे॑ ।

स॒न्तु । तु॒वि॒वा॒जा इति॑ तु॒वि – वा॒जाः । क्षु॒मन्तः॑ । या॒भिः ।
म॒दे॒म । उ॒दि॒ति । अ॒ग्ने । शु॒चयः॑ । तव॑ । वी॒ति । ज्यो॒तिषा॑ । उ॒दि॒ति ।
उ । त्यम् । जा॒तवे॒दस॒मिति॑ जा॒त – वे॒दसम् । स॒प्त । त्वा । ह॒रितः॑ ।
रथे॑ । वह॑न्ति । दे॒व । सूर्य॑ । शो॒चिष्के॑ श॒मिति॑ शो॒चिः – के॒शम् ।
वि॒चक्ष॑णेति॑ वि – च॒क्षण । चि॒त्रम् । दे॒वाना॑म् । उ॒दि॒ति । अ॒गात् ।
अ॒नीक॑म् । चक्षुः॑ । मि॒त्रस्य॑ । वरु॒णस्य॑ । अ॒ग्नेः । ए॒ति । अ॒प्राः ।
द्या॒वापृ॑थि॒वी इति॑ द्या॒वा – पृ॒थि॒वी । अ॒न्तरि॑क्षम् । सूर्यः॑ । आ॒त्मा ।
जग॑तः । त॒स्थुषः॑ । 47 (50)

2.4.14.5

श्च । वि॒श्वे दे॒वा ऋ॒तावृ॑ध ऋ॒तुभि॑र्ह॒वन॒श्रुतः॑ । जु॒षन्तां॑ यु॒ज्यं प॑यः ।
वि॒श्वे दे॒वाः शृ॒णु॒तेम॑ ह॒वं मे॒ ये अ॒न्तरि॑क्षे॒ य उप॑ द्यवि॒ष्ठ । ये
अ॒ग्निजि॒ह्वा उ॒त वा॒ यज॑न्ना आ॒सद्या॑स्मिन् ब॒र्हिषि॑ मा॒दय॑ध्वं । 48

2.4.14.5 - Padam

च । वि॒श्वे । दे॒वाः । ऋ॒तावृ॑ध इत्यृत – वृ॒धः । ऋ॒तुभि॑रित्यृतु-भिः ।
ह॒वन॒श्रुत॑ इति॑ ह॒वन – श्रु॒तः । जु॒षन्ता॑म् । यु॒ज्यम् । प॑यः । वि॒श्वे ।

दे॒वाः । शृ॒णु॒त । इ॒मम् । ह॒वम् । मे॒ । ये॒ । अ॒न्तरि॒क्षे॒ । ये॒ । उपे॒ति ।
द्य॒वि । स्थ॒ । ये॒ । अ॒ग्नि॒जिह्वा॑ इत्य॒ग्नि – जिह्वाः॑ । उ॒त । वा॒ ।
यज॑त्राः । आ॒सद्ये॒त्या – सद्य॑ । अ॒स्मिन् । ब॒र्हिषि॑ ।

मा॒दय॑ध्वम् । 48 (30)

(त – दी॒शा॒न – म॒द्रि – स्त॒स्थुष॑ – स्त्रि॒ंश॑च्च) (A14)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 14 Anuvaakams :-

(दे॒वा म॒नुष्या॑ – दे॒वसु॒रा अब्रु॑वन् – दे॒वासु॒रास्तेषां॑ गा॒यत्रि॑ –
प्र॒जाप॑तिस्ता यत्राऽ – ग्ने॒ गो॒भिः – चि॒त्रया॑ – मा॒रुतं॑ – दे॒वा व॑सव्या
अ॒ग्ने – मा॒रुत॑मिति – दे॒वा व॑सव्या दे॒वाः श॑र्मण्याः – सर्वा॑णि –
त्व॒ष्टा ह॑तपु॒त्रो – दे॒वा वै रा॑ज॒न्यान् – नवो॑नव – श्रु॒तुर्द॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(दे॒वा म॒नुष्याः॑ – प्र॒जां प॒शुन् – दे॒वा व॑सव्याः – परि॒दध्य॑दिद–
म॒स्म्य – ष्टा॑ च॒त्वारि॑ंशत्)

पद पाठे (वाक्य सहित) – द्वितीयकाण्डे – चतुर्थः प्रश्नः

First and Last Padam of Fourth Prasnam of Kandam 2:-

(दे॒वा म॒नु॒ष्या – मा॒दय॑ध्वं)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

पद पाठे (वाक्य सहित) – द्वितीयकाण्डे – चतुर्थः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 2 – Prasanam 4 – TS 2.4

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	4	204
Anuvakam 2	4	199
Anuvakam 3	3	145
Anuvakam 4	3	153
Anuvakam 5	2	88
Anuvakam 6	2	112
Anuvakam 7	2	92
Anuvakam 8	2	120
Anuvakam 9	4	179
Anuvakam 10	3	171
Anuvakam 11	6	280
Anuvakam 12	7	371
Anuvakam 13	1	62
Anuvakam 14	5	230
Total →	48	2406

Notes:

- Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
- Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in.